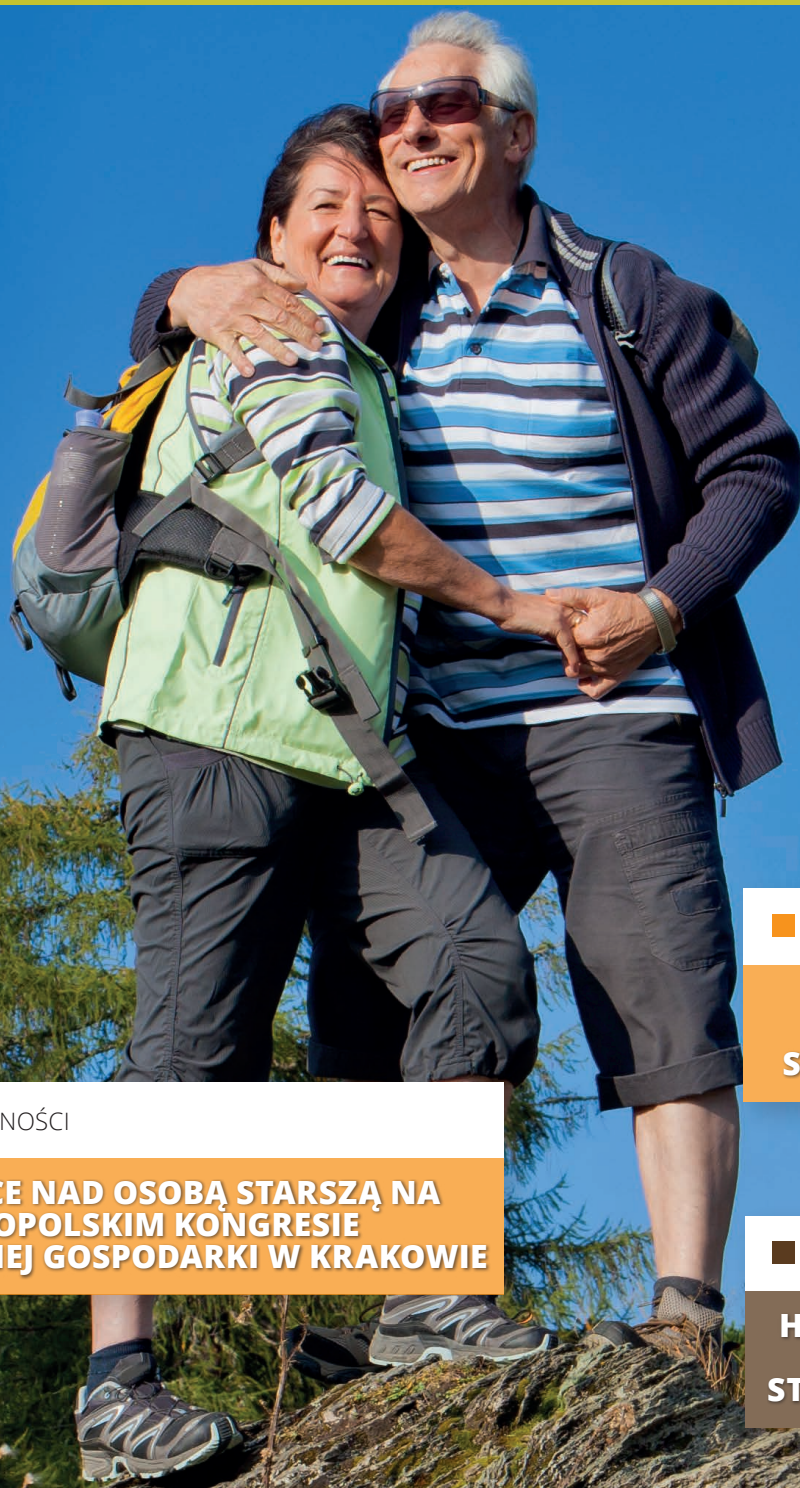


# es.0.es

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

Numer 3 / 2018



AKTUALNOŚCI

**O OPIECE NAD OSOBĄ STARSZĄ NA III MAŁOPOLSKIM KONGRESIE SREBRNEJ GOSPODARKI W KRAKOWIE**

AKTUALNOŚCI

**NAJLEPSI Z NAJLEPSZYCH - XII MAŁOPOLSKI PLEBISCYT „POZA STEREOTYPEM - SENIOR ROKU 2017”**

Z POLITYKI SPOŁECZNEJ

**HOLENDRZY JUŻ SĄ „SAMI-DZIELNI”, TERAZ KOLEJ NA NAS! WIZYTA STUDYJNA W BRABANCJI PÓŁNOCNEJ**



INSTYTUCJA  
WOJEWÓDZTWA  
MAŁOPOLSKIEGO



# es.O.es

## Wydawca:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie  
Ul. Piastowska 32, 30-070 Kraków  
[www.rops.krakow.pl](http://www.rops.krakow.pl)

## Zespół redakcyjny:

Wioletta Wilimska - redaktor naczelny  
Rafał Barański  
Aneta Kosiba

## Okładka i skład:

BEZobaw Agencja Reklamowa  
ul. Powstańców 25A, 31-422 Kraków  
e-mail: [biuro@bezobaw.pl](mailto:biuro@bezobaw.pl)  
[www.bezobaw.pl](http://www.bezobaw.pl)

ISSN 978-83-60242-85-8

Nakład: 500 egz.



Osoby chętne do współpracy zapraszamy do podzielenia się swoimi osiągnięciami i ciekawostkami dotyczącymi problematyki ekonomii społecznej i innowacji społecznych z Państwa terenów.



UNIA EUROPEJSKA  
EUROPEJSKI  
FUNDUSZ SPOŁECZNY



# es.O.es

## SPIS TREŚCI

<b>■ WSTĘP</b>	2
<b>■ AKTUALNOŚCI</b>	3
Małopolska Niania wesprze kolejne rodziny w powrocie do aktywności zawodowej.....	3
„Najlepsi z Najlepszych” - XII Małopolski Plebiscyt „Poza Stereotypem - Senior Roku 2017 r.”.....	5
O opiece nad osobą starszą na III Małopolskim Kongresie Srebrnej Gospodarki w Krakowie.....	7
<b>■ Z POLITYKI SPOŁECZNEJ</b>	10
Psychologiczne budownictwo - jak w murach pesymizmu wykuć okna pozytywnych zmian .....	10
Holendrzy już są „Sami-Dzielni”, teraz kolej na nas! Wizyta studyjna w Brabancji Północnej .....	13
Gospodarstwa opiekuńcze - model holenderski.....	19
Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2017 - badanie służące planowaniu .....	22



## WSTĘP

Szanowni Państwo!

Pionierskie projekty: Małopolska Niania, Tele-Anioł, zakup oczyszczaczy powietrza dla małopolskich przedszkoli, żłobków i klubów dziecięcych - to tylko przykłady działań, jakie samorząd województwa małopolskiego realizował w ostatnich latach, czyniąc nasz region miejscem przyjaznym rodzinie, otwartym na wyzwania związane ze zmianami demograficznymi czy klimatycznymi.

Efekty uruchomienia projektów to przede wszystkim: stworzenie możliwości uczestnictwa małopolskich rodzin w życiu rodzinnym i zawodowym przy jednoczesnym pozostawieniu dziecka pod opieką niani, danie szansy maluchom aby oddychały lepszym powietrzem czy też poprawa jakości życia osób niesamodzielnych poprzez rozwój usług opiekuńczych i sąsiedzkich w miejscu zamieszkania oraz usług wykorzystujących nowoczesne technologie.

Wszystko to udało się zrealizować dzięki dużemu zaangażowaniu służb na różnych szczeblach samorządu terytorialnego. To przede wszystkim wsparcie finansowe (pokrywające koszt zatrudnienia niani) dla kilkudziesięciu rodzin z 23 małopolskich gmin w ramach projektu „Małopolska Niania 1.0”. Po raz kolejny mogliśmy się przekonać, iż dobra współpraca pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego owocuje niezwykle skutecznymi przedsięwzięciami odpowiadającymi na potrzeby mieszkańców. W drugiej edycji projektu uczestniczyć będzie ponad 600 rodzin dzięki wsparciu finansowemu z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego 2014-2020.

Małopolski Tele-Anioł to kolejny przykład rozwiązywania realizowanego przy współpracy z gminami. Program ma za zadanie otoczyć teleopieką osoby starsze, samotne i niesamodzielne. Tą formą pomocy do 2020 roku ma zostać objętych aż 10 tys. potrzebujących. Projekt odpowiada na potrzeby związane z koniecznością zapewnienia osobom starszym możliwości jak najdłuższego przebywania w środowisku lokalnym. Stanowi doskonałe uzupełnienie dla działań realizowanych w ramach małopolskiego RPO związanych z tworzeniem dziennych domów pomocy, jak i miejsc odciążeniowych dla opiekunów rodzinnych osób niesamodzielnych. Małopolska jest regionem różnorodnym. Łącząc w sobie tradycje z nowoczesnością inspiruje wszystkie pokolenia, przez co stwarza doskonałą przestrzeń do życia dla jej mieszkańców.

Mam nadzieję, że kolejne przedsięwzięcia zainicjowane w Małopolsce będą w pełni odpowiadać potrzebom Małopolan.



**Wojciech Kozak**

Wicemarszałek Województwa Małopolskiego



Szanowni Państwo!

21 listopada obchodzimy Dzień Pracownika Socjalnego - „Specjalisty od ludzkich spraw”. Jest to z jednej strony okazja do składania szczególnych podziękowań za ogromne zaangażowanie i profesjonalnie realizowane wsparcie na rzecz osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, z drugiej skłania do refleksji nad istotą pracy socjalnej i wyzwaniami jakie stoją przed tym środowiskiem zawodowym. Zmieniająca się sytuacja społeczno - ekonomiczna wpływa bezpośrednio na profil osób korzystających z pomocy społecznej, zmienia się struktura przyczyn, które skłaniają do sięgania o pomoc. Z „Oceny zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za 2017 r.” opracowywanej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie wynika, iż maleje liczba osób / rodzin korzystających z pomocy społecznej, zmienia się struktura rodzin korzystających z pomocy społecznej, wśród nich bowiem coraz jest więcej osób samotnych, rodzin bez dzieci, emerytów i rencistów oraz rodzin niepełnych. Zmieniają się także przyczyny korzystania z pomocy społecznej - rzadziej jest to ubóstwo i bezrobocie, częściej niepełnosprawność i długotrwała choroba. Starzejące się społeczeństwo to jedno z kluczowych wyzwań polityki społecznej realizowanej na każdym szczeblu samorządu terytorialnego.

Nie ulega wątpliwości, że jednym z głównych celów współczesnej polityki społecznej jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu - realizowanych jest wiele inicjatyw i projektów ukierunkowanych na ograniczenie jego skali, także współfinansowanych ze środków europejskich. Pozwalają na to, obok tradycyjnych metod pracy socjalnej na wprowadzanie innowacji i rozszerzanie działań w oparciu o partnerstwa lokalne. Pozwalają także na poznanie rozwiązań stosowanych w innych państwach europejskich, dzięki możliwości udziału w wizytach studyjnych. „Mamy moc pomagania” - takie przekonanie towarzyszy zapewne każdej osobie rozpoczynającej pracę w zawodzie pracownika socjalnego, ale czy to wystarczy? Obok chęci pomagania, równie ważne jest niezwykle przekonanie o swoje mocy pozwalając na wykuwanie okien pozytywnych zmian w murach pesymizmu, by móc działać tam, gdzie inni się poddali.

Czego życzyć w tym dniu wszystkim pracownikom socjalnym - poprawy prestiżu zawodowego, na który składa się zarówno profesjonalizacja i specjalizacja kadry, uznanie pracowników socjalnych jako autorytetów w swoim otoczeniu, niezależności finansowej, szerokiego przygotowania interdyscyplinarnego, tak by mogli jak najlepiej spełniać swoje zadania jako bezpośredni realizatorzy polityki społecznej.

Zachęcam Państwu do lektury kolejnego wydania kwartalnika es.O.es.



**Wioletta Wilimska**

Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie



**AKTUALNOŚCI**

# MAŁOPOLSKA NIANIA WESPRZE KOLEJNE RODZINY W POWROCIE DO AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ

Doświadczenia z realizowanego przez Samorząd Województwa Małopolskiego w latach 2017-2018 pilotażowego projektu „Małopolska Niania 1.0” stały się podstawą do zaplanowania kolejnej edycji projektu, tym razem o znacznie szerszym zasięgu terytorialnym.

W porównaniu bowiem do pilotażu, ze wsparcia w ramach projektu „Małopolska Niania 2.0”, mogą skorzystać rodzice dzieci w wieku do lat 3 - mieszkańcy wszystkich gmin z terenu województwa małopolskiego. Projekt realizowany jest w ramach 8 Osi Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 przy istotnym udziale środków Europejskiego Funduszu Społecznego (16 863 600,00 zł, tj. 76,46%).

Z dofinansowania kosztów zatrudnienia niani mogą skorzystać rodzice, którzy ze względu na konieczność opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 nie mogą podjąć lub utrzymać pracy, jak również rodzice powracający z ulopu macierzyńskiego, rodzicielskiego i wychowawczego. Projekt skierowany jest do wszystkich Małopolan, w szczególności do mieszkańców gmin o ograniczonym dostępie do usług opieki nad dziećmi do lat 3.

## MAŁOPOLSKA NIANIA 1.0.

Samorząd Województwa Małopolskiego w latach 2017-2018 realizował pilotażowy projekt „Małopolska Niania 1.0”, dzięki któremu przez 10 miesięcy rodziny z terenu 23 małopolskich gmin mogły swobodnie uczestniczyć w życiu rodzinnym, a przede wszystkim zawodowym, pozostawiając swoje dziecko pod opieką osoby godnej zaufania. Projekt doskonale wpisał się w potrzeby małopolskich rodzin w zakresie zapewnienia opieki nad dzieckiem, wypełniając lukę pomiędzy zakończeniem urlopu rodzicielskiego a rozpoczęciem opieki żłobkowej / edukacji przedszkolnej.

Środki projektu umożliwiły udzielenie bezpośredniego wsparcia finansowego 90 rodzinom z przeznaczeniem na dofinansowanie kosztu zatrudnienia niani w max. wysokości 1 500 zł/m-c dla rodziny (1 000 zł/m-c dofinansowania z budżetu Województwa Małopolskiego i 500 zł/m-c z budżetu gminy). Całkowita wartość projektu to ponad 1,3 mln zł, w tym wkład Samorządu Województwa to ponad 870 tys. zł oraz wkład własny gmin ponad 435 tys. zł.

**Rekrutacja do projektu odbywa się z uwzględnieniem następujących kryteriów:**

1. zamieszkiwanie (rozumiane zgodnie z Kodeksem Cywilnym) na terenie województwa małopolskiego, w szczególności na terenie gminy o ograniczonym dostępie do usług opieki nad dziećmi w wieku do lat 3;
2. sprawowanie opieki nad dzieckiem w wieku od ukończenia 5 miesięcy (20 tygodnia) do lat 3;
3. pozostawanie rodzica/opiekuna bez pracy lub przebywanie na urlopie macierzyńskim rodzicielskim, wychowawczym ze względu na pełnienie funkcji opiekuńczych nad dzieckiem w wieku do lat 3 lub problemy z utrzymaniem zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania opieki nad dzieckiem do lat 3;
4. niepełnosprawność dziecka;
5. niepełnosprawność rodzica / opiekuna;
6. samotne wychowywanie dziecka.

W przeciwieństwie do pilotażu, w obecnie realizowanym projekcie rodzice wnioskuje o otrzymanie wsparcia bezpośrednio do Realizatora projektu - Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie. Rodzice zakwalifikowani do udziału w projekcie są zobligowani do zawarcia umowy uaktywniającej z nianią i do



zgłoszenia jej do ZUS. To rodzice dokonują wyboru niani i decydują o jej okresie zatrudnienia. Istotnym jest, aby osoba ta nie pobierała świadczenia emerytalnego oraz spełniała wymogi wynikające z ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

Dofinansowanie do kosztów zatrudnienia niani w ramach projektu wyniesie: wsparcie podstawowe - **1 500 zł/m-c**, wsparcie podwyższone: **2 100 zł/m-c** - dla rodzin znajdujących się w trudniejszej sytuacji materialnej (spełniających

kryterium dochodowe zgodnie z ustawą

o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci). Wsparcie będzie można otrzymać przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy jako refundację poniesionych wydatków. W ramach pierwszego naboru do projektu, który został zakończony 8 października 2018 r. wsparciem zostanie objętych przynajmniej 216 rodzin. Ogłoszenie kolejnego naboru planowane jest na połowę 2019 roku.

Przewiduje się, że w trzyletnim okresie relizacji projektu (2018-2021) ze wsparcia skorzysta 650

rodziców, a bezpośrednim efektem projektu będzie podjęcie przez nich zatrudnienia, powrót do pracy po urlopie macierzyńskim/rodzicielskim/wychowawczym lub utrzymanie zatrudnienia. Wartość projektu to ok. 22 mln zł

Opracowanie:

**Sylwia Śmiech**

Dział ds. Projektu „Małopolska Niania 2.0”  
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie



## „NAJLEPSI Z NAJLEPSZYCH” - XII MAŁOPOLSKI PLEBISCYT „POZA STEREOTYPEM - SENIOR ROKU 2017 R.”

„Babciu czy starość jest trudna?”

„Starość to słowo wieloznaczne, jest trudna bo czasem boli, ale jest także piękna bo przynosi wiele satysfakcji nawet z drobnych czynności, które możemy ofiarować innym”.

Satysfakcji z działania czy pracy na rzecz innych na pewno nie można odmówić Laureatom XII Małopolskiego Plebiscytu „Poza Stereotypem - Senior Roku 2017 r.”, których poznaliśmy w trakcie uroczystej Gali w Operze Krakowskiej, w dniu 8.10.2018 r.

Pierwszy Plebiscyt „Poza stereotypem – Senior Roku” został zorganizowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie w 2007 roku, podczas którego doceniano działania podjęte przez seniorów w 2006 roku. Przez kolejne lata zaszczytny tytuł Seniorki i Seniora Roku został przekazany na ręce 11 wyjątkowych małopolskich senierek oraz 11 niezwykłych małopolskich seniorów, którzy wyróżniali się swoją aktywnością.

W tegorocznej edycji w gronie Laureatów spotkali się zarówno społecznicy i aktywiści, jak również sportowcy, artyści i aktorzy. Dorobek każdego z wyróżnionych bądź nagrodzonych Seniorów jest niezwykle imponujący, a aktualna bieżąca działalność pozwala na stwierdzenie, że wiek nie stanowi ograniczenia w sytuacji gdy dominuje „młodość w sercu” i chęć do działania.

Czy po 60 roku życia - nie mamy już możliwości pracy i rozwijania swych pasji i zainteresowań?



Przeczy temu **Pani Janina Ewa Kamińska z Wadowic - Seniorka Roku 2017 r.** przewodnicząca wadowickiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz Rady Seniorów Miasta Wadowice. W ramach swych działań wdraża liczne projekty na rzecz środowisk seniorskich, za cel swojego życia zawsze stawia drugiego człowieka. Przybliży działalność Rady Seniorów do samych zainteresowanych poprzez inicjowanie takich rozwiązań jak dyżury konsultacyjne, skrzynki „Seniorze Zgłoś Problem”, propagowanie działalności Rady Seniorów. Jej zaangażowanie przynosi rezultaty - utrzymano oddział Geriatryczny Szpitala Powiatowego w Wadowicach oraz poradnię stomatologiczną.

**Pan Franciszek Dudek z Olkusza - Senior Roku 2017 r.** na emeryturze kontynuuje swoją życiową pasję, jaką jest muzyka i teatr. Przez lata występował na scenie oraz przygotowywał innych do występów, zorganizował również liczne wydarzenia artystyczne. Od 2012 roku prowadzi międzypokoleniową grupę wokalnoinstrumentalną zrzeszającą ludzi w wieku od 16 do 81 lat. Jak twierdzą współpracownicy, Pan Franciszek „stworzył na olkuskim blokowisku nową wartość dla kultury (...) nauczył ludzi słuchać i rozumieć



poezję, stworzył niepowtarzalny klimat i nastrój (...)”. Jest nauczycielem, kierownikiem muzycznym jednocześnie przyjacielem i mentorem uczestników grupy. Ponadto jest aktorem Teatru Seniora, a od 2017 roku współpracuje z Katedrą Psychologii Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego .



W Stowarzyszeniu „Wesoła Jesień” z Zagórza, które obecnie zrzesza 75 osób działa **Pani Władysława Macuda - Wyróżniona w tegorocznym Plebiscycie.**



Swoimi działaniami wskazuje innym Seniorom i Seniorkom możliwości rozwoju i aktywnego spędzania czasu, zachęca do brania udziału w życiu społecznym i kulturalnym lokalnej społeczności oraz promuje zdrowy styl życia. Działa w ramach miejscowości tematycznej „Wioski u Źródła”, dzięki czemu udało się w bardzo interesujący sposób pokazać Zagórze jako miejsce łączące przeszłość i teraźniejszość; jednocześnie angażując w swe działania zarówno seniorów jak i młodzież.

Przystań dla młodych i starszych artystów oraz osób potrzebujących wsparcia i wytchnienia „Aniołowo”, stworzyła **Pani Irena Włodarczyk z Olkusza - Wyróżniona w tegorocznym Plebiscycie.** To artystka, animatorka życia kulturalnego oraz działaczka społeczna. Od 14 lat jest inicjatorką i gospodynią artystycznych warsztatów twórczych „Na Pazurku” prowadzonych w przysobionym zakątku lasu „Aniołowo”. Aktywnie działa w Teatrze Seniora, pisze wiersze, odwiedza olkuskie



szkoły, domy pomocy społecznej szerząc w tych miejscach swoją pasję do poezji. Do „Aniołowa” zaprasza młodych filmowców, muzyków, aktorów, poetów, profesorów literatury, przyszłe matki, słuchaczy Uniwersytetów Trzeciego wieku, studentów katowickiej filmówki, sąsiadów, jednym słowem rzecz można każdego, kto chciałby być bliżej kultury, sztuki.



W gronie **Wyróżnionych Seniorów 2017** nie zabrakło także Panów - sportowcy i podróżnika **Pana Stefana Patyka ze Stróży**, który krzewi aktywność sportową w środowisku seniorskim. W ostatnich latach poświęcił się także rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego organizując prelekcje i dyskusje w Myślenickim Demokratycznym Klubie Dyskusyjnym, który zrzesza

członków w wieku między 40 a 80 lat. W ramach działalności Klubu Dyskusyjnego raz w miesiącu odbywają się otwarte spotkania i prelekcje poruszających szeroko zakrojoną tematykę. Ponadto Pan Stefan Patyk w 2017r zainicjował założenie pierwszej w Polsce sekcji sportowej w której seniorzy uprawiają rekreacyjnie speed-ball, organizując również pierwsze w Polsce zawody w speed-ballu dla seniorów.

A także zapalonego biegacza **Pana Andrzeja Mroza z Kęt**, 80 - latka, aktywnego sportowo od 20 lat, który mimo kontuzji nie poddaje się i pozostaje aktywny sportowo. Wokół siebie zrzesza miłośników górskich wycieczek oraz zimnych kąpeli (Klub Morsów). Pan Andrzej swój czas i energię poświęca również na działania w Społecznej Radzie Słuchaczy UTW w Kętach. Pan Andrzej sam bardzo angażuje się w aktywność sportową, począwszy od biegania, poprzez wędrówki górskie, biegi narciarskie aż po morsowanie, swoją pasją zaraża coraz szersze grono seniorskie, jednocześnie też sam pozostając skromną osobą.



Niezwykłym wyróżnieniem jest nagroda, którą otrzymują utytułowani Seniorzy **od 2012 r.** - to statuetka wykonana przez **prof. dr hab.**



**Krzysztofa Nitscha** - artystę, rzeźbiarza, związanego z Akademią Sztuk Pięknych w Krakowie, znanego i cenionego w kraju i za granicą, laureata wielu nagród i wyróżnień. Prace Profesora znajdują się w zbiorach wielu muzeów w kraju i zagranicą, m.in. w British Museum w Londynie,

Muzeum Dantego w Rawennie, Muzeum Sportu w Lozannie, Muzeum Toyamura w Japonii, a także w zbiorach prywatnych w Japonii, Rosji, Francji, Niemczech, Argentynie, Ukrainie, USA, Belgii, Holandii, Włoszech, Chinach, Australii.

Opracowanie:

**Aneta Kosiba**

Dział Polityki Społecznej

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie



## O OPIECE NAD OSOBĄ STARSZĄ NA III MAŁOPOLSKIM KONGRESIE SREBRNEJ GOSPODARKI W KRAKOWIE

Polskie społeczeństwo coraz bardziej się starzeje, co ma wpływ na wszystkie dziedziny gospodarki. Dla samorządu i rządu to ogromne wyzwanie, ponieważ trzeba zapewnić osobom starszym dobrą opiekę i możliwości godnego starzenia się. Dla przedsiębiorców - nowe możliwości, ponieważ srebrna gospodarka to obszar mający duży potencjał rozwojowy. O wszystkich tych wyzwaniach debatowano podczas III Małopolskiego Kongresu Srebrnej Gospodarki. W wydarzeniu wzięł udział m.in. wicemarszałek Wojciech Kozak i poseł Władysław Kosiniak-Kamysz.

W Małopolsce - regionie gdzie średnia życia jest najdłuższa w całej Polsce zjawisko starzenia się społeczeństwa jest bardziej zauważalne. Zmiany, które są nieuniknione trzeba traktować jednak nie jako zagrożenie, ale jako dużą szansę, która może być wykorzystana w rozwoju gospodarczym regionu. Mając to na uwadze już po raz trzeci Województwo Małopolskie zorganizowało Małopolski Kongres Srebrnej Gospodarki, który na stałe wpisał się w kalendarz małopolskich wydarzeń.

Zmiany demograficzne zachodzące w naszym społeczeństwie są nieuniknione. Szacuje się, że w roku 2020 osób powyżej 65 roku życia będzie w Małopolsce ponad milion. To ogromne wyzwanie dla władz województwa, dlatego dostrzegając te tendencje od lat podejmujemy inicjatywy, by seniorom żyło się tu po

prostu dobrze. Doskonała opieka medyczna w naszych placówkach, wdrożenie projektu Małopolski Tele-Anioł czy tworzenie miejsc przyjaznych osobom starszym - to tylko kropla w morzu przedsięwzięć, które sprawiają, że małopolscy seniorzy są otoczeni jak najlepszą opieką

- mówił Wojciech Kozak Wicemarszałek Województwa Małopolskiego - odpowiedzialny w województwie m.in. za politykę senioralną.

Tegoroczny kongres miał innowacyjną formułę: konferencyjno-warsztatową. Pierwszą część spotkania tworzyły dwie debaty:

- Jakość opieki nad osobą starszą w regionie Małopolski
- Innowacje na rzecz opieki nad osobami starszymi

Rezultaty obu tych dyskusji były opracowywane w drugiej części spotkania w formule warsztatów prowadzonych przez ekspertów, w których mogli aktywnie uczestniczyć wszyscy przybyli na kongres.

Spotkanie otworzył wicemarszałek Wojciech Kozak, który już we wstępie nawiązał do ważnego tematu związanego z opieką nad osobą starszą. Jak mówił, troska ta jest kluczowym elementem regionalnej polityki senioralnej. Województwo Małopolskie nie pozostaje bierne w tym aspekcie. Odpowiedzią na potrzeby związane z tego rodzaju opieką jest realizowany w województwie nowatorski projekt Małopolski Tele-Anioł. Dzięki specjalnej opasce osoby starsze i nie-samodzielne mogą w szybki sposób wezwać pomoc - wystarczy nacisnąć przycisk SOS. W ramach projektu

potrzebujący otrzymają także wsparcie w swoich domach - od zabiegów higienicznych po pomoc w codziennych obowiązkach czy załatwieniu



urzędowych formalności.

W kongresie wziął udział także Władysław Kosiniak-Kamysz. Podkreślał on wagę prowadzenia długofalowej polityki senioralnej, a prowadzenie kompleksowej opieki nad seniorami nazwał koniecznością. Do wyzwań w tym zakresie zaliczył także prowadzenie w Polsce stałej współpracy pomiędzy podmiotami odpowiedzialnymi z opiekę zdrowotną i społeczną.

Do udziału w debacie na temat jakości opieki zostało zaproszonych wielu lekarzy stykających się w codziennej praktyce z osobami starszymi czy to na poziomie podstawowej opieki zdrowotnej, na szpitalnym oddziale geriatrycznym, czy w karetce pogotowia. Przedstawiciele służb medycznych mieli okazję porozmawiać z reprezentantami sektora opieki społecznej, tj. domu pomocy społecznej, organizacji pozarządowej jaką jest PCK, czy zakładu opieki leczniczej. Taki dobór prelegentów zapewnił kompleksowe, wielostronne spojrzenie na problem opieki.

Dyskutowano na temat rozwoju polskiej geriatry. Mimo starzenia się społeczeństwa w Polsce rola geriatry jest nadal niedoceniana i koja-

rzona z opieką paliatywną. Mimo, że liczba geriatrów w Polsce stale rośnie, to nadal jest ich za mało. Jest to specjalizacja łącząca wiedzę z wielu dziedzin medycyny tak, aby skutecznie leczyć osoby w podeszłym wieku, które często dotyka jednocześnie wiele współistniejących chorób. Leczenie prowadzone przez geriatrę zapobiega między innymi przyjmowaniu przez pacjenta starszego zbyt dużej ilości leków, przepisanych przez różnych specjalistów. Zadaniem lekarza geriatry jest koordynacja zaleceń innych lekarzy tak,

by utrzymać sprawność pacjenta jak najdłużej.

Jedną z najskuteczniejszych form terapii osób starszych jest rehabilitacja. "Rehabilitacja jest procesem. Powinna się opierać na zasadzie 4 „p”: prognoza, prewencja, personalizacja i partycypacja. Ludzie w wieku przedsenioralnym powinni wykonywać zestawy ćwiczeń, aby zwiększyć rezerwy funkcjonalne. Dzięki temu zwiększają swoje późniejsze możliwości rehabilitacji". To cytata z wypowiedzi profesora Marka Żaka z Wydziału Lekarskiego i Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. W przypadku seniorów, fizjoterapia jest konieczna z dwóch powodów: po pierwsze często występujących chorób przewlekłych, a po drugie obniżającej się wraz z wiekiem sprawności. Prowadzenie rehabilitacji w podeszłym wieku ma swoją specyfikę i wymaga uwzględnienia paru czynników ograniczających leczenie, takich jak wielochorobowość, a co za tym idzie przyjmowanie dużej ilości leków, które jednocześnie uszkadzają kolejne organy.

Pochylo no się także nad zagadnieniem hospitalizacji osób starszych. "Szpital to nie miejsce dla człowieka starszego. Optymalne leczenie





domowe jest celem do którego powinniśmy dążyć. Środowisko domowe jest najbardziej wskazane dla pacjenta geriatrycznego. Sama hospitalizacja powoduje, że jest on bardziej niesprawny. Wynika to zarówno z aspektów fizycznych jak i psychicznych” powiedział uczestniczący w debacie doktor Krzysztof

pojawianiem się różnych niedomagań i przewlekłych chorób somatycznych. To wszystko może stać się przyczyną depresji.

Zdania i opinie występujących w debacie zaskakująco mocno ząbiały się i potwierdzały wzajemnie swoją słuszność. Debata przebiegła w duchu współpracy i zrozumie-

dla osób starszych należy pamiętać o tym, by służyły one człowiekowi i odpowiadały jego potrzebom. Podkreślał to Dave Horsfield z Digital Care & Innovation z Wielkiej Brytanii. Ważne jest dotarcie do końcowych użytkowników już na etapie powstawania produktu czy usługi. Trzeba przeanalizować co technologia poprawi w życiu seniora, czy będzie mu rzeczywiście potrzebna.

Desire Laros z Holandii podzieliła się doświadczeniem projektowania obrotowego łóżka dla osób unieruchomionych. W wielu krajach europejskich brakuje pielęgniarek, dlatego każda innowacja w opiece jest niezwykle cenna.

Stworzenie holistycznego systemu opieki w regionie jest zadaniem złożonym i wieloaspektowym. Wymaga współpracy pomiędzy wieloma podmiotami, prywatnymi i publicznymi, pomiędzy różnymi sektorami i w oparciu o różne regulacje prawne. Można mieć nadzieję, iż takie przedsięwzięcia jak Kongres Srebrnej Gospodarki będą taką współpracę wzmacniały, stwarzając okazję do wymiany wiedzy o realizowanych w regionie projektach społecznych czy infrastrukturalnych. Przyczynią się do powstania regionalnego ekosystemu działającego skutecznie na rzecz podniesienia jakości życia w zdrowiu oraz sprawności umysłowej i fizycznej.



Czarnobilski - dyrektor ds. leczenia w Szpitalu MSWiA w Krakowie.

Mówiąc o wyzwaniach opieki nad osobą starszą nie sposób było nie wspomnieć o problemach depresji i innych chorobach dotyczących sferę psychiczną. Zaproszona na spotkanie doktor Anna Depukat ze szpitala psychiatrycznego w Krakowie poinformowała: “Depresja to najczęściej występujące schorzenie w wieku senioralnym. Depresja leży u podstaw wszystkich pozostałych działań. Pacjenci nie będą chcieli partycypować w działaniach rehabilitacyjnych, jeżeli odpowiednio nie zadamy o ich stan umysłu”. Starość wiąże się z utratą lub obniżeniem zdolności do nadążania za przemianami rzeczywistości społecznej i technologicznej, co może skutkować coraz większą izolacją i wraz z coraz bardziej prawdopodobnym

nia kluczowych potrzeb seniorów. Wymiana wiedzy i poglądów dawała podstawę do tego, by stwierdzić iż proces tworzenia systemu kompleksowej opieki nad osobą starszą w Małopolsce już się rozpoczął i ma szansę na sukces.

Małopolski Kongres Srebrnej Gospodarki był spotkaniem o charakterze międzynarodowym. Do debaty na temat innowacji związanych z opieką nad osobami w wieku senioralnym zostali zaproszeni goście z Holandii i Wielkiej Brytanii. Było to możliwe dzięki realizowanemu przez Województwo Małopolskie projektowi ITHACA. Partnerzy projektu skupiają się wokół budowania i rozwijania ekosystemów działających na rzecz aktywnego i zdrowego starzenia się. W dyskusji pojawiło się kluczowe pytanie: Czy nowe technologie pomogą sprostać wyzwaniom demograficznym? Projektując technologie

Opracowanie:

**Aneta Widak**

Kierownik Zespołu ds. Funduszy Zewnętrznych  
Departament Polityki Regionalnej  
Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego



**MAŁOPOLSKA**

■ Z POLITYKI SPOŁECZNEJ

## PSYCHOLOGICZNE BUDOWNICTWO - JAK W MURACH PESYMIZMU WYKUĆ OKNA POZYTYWNYCH ZMIAN

Październikowo-listopadowy czas zadumy, wyciszenie, wspomnienia, często żal... za tym co minęło lub co wbrew nadziejom nie nadeszło... Ukłucie w sercu... to Zazdrość - wścibska myśl podpowiadająca: „że innym jakoś żyje się łatwiej, bo ... są sprytni, ustawieni, pochodzą z bogatych domów, mają/nie mają mężów, nie mają/ mają dzieci.., no i pieniądze... wiadomo inni mają więcej...”, zabolęło ... „cicho, zmykaj stąd, nie chcę cię, nikt nie może cię zobaczyć” - usiłujesz ją przepędzić lecz to Asystentka kogoś innego...

krok po kroku Inżynier Pesymizm buduje szczelny mur, miesza zaprawę Bezzadności, z chirurgiczną precyzją, ściśle, by nie dotarło żadne

Po wielu godzinach ciężkiej pracy, Inżynier Pesymizm z dumą ogląda swoje „dzieło”... solidna ściana Mieszanych Zaburzeń Lękowo - Depresyjnych ...



światło, ustawia Cegły: Cegła Trudności Z Koncentracją, Cegła Nadwrażliwości, Pustak Poczucia Bezzadziejności, kolejny Poczucia Bezwartościowości i znów Cegła Zmęczenia i Zaburzenia Snu, potem seria cegieł: Przewidywanie Najgorszego, Martwienie się, Drażliwość, i jeszcze Cegła Płacziwości.

Suchość w ustach, drżenie i kołatanie serca, ból brzucha, cierpisz, nic ci się nie chce. W kartotece lekarskiej pojawił się wpis: „pogorszenie samopoczucia i funkcjonowania, diagnozowany w kierunku MAD”... Inżynier Pesymizm z sukcesem zakończył inwestycję, jego dyrektor kreatywny - Masochizm

podsuwa mu propozycje kolejnych przedsięwzięć, samobiczowanie krytycznymi osądami. Substancją wiążącą objawy = cegły w chorobowy mur jest Bierność i Rezygnacja.

Wzorcową budowlą Inżyniera Pesymizmu jest Wyuczona Bezzadność - przekonanie, że nic nie warto i nie można zrobić, bo jeżeli nawet coś zrobimy to i tak nie będzie to miało żadnego znaczenia. Według amerykańskiego psychologa Martina Selligmana wyuczona bezzadność, jako całkowita rezygnacja z aktywności może być śmiertelnie niebezpieczna. Oto wnioski z badań, które przeprowadził: „Po kilkunastu nieskutecznych próbach uniknięcia bólu, psy się poddawały - kładły na podłozie i biernie znosiły cierpienie (...) wszystkie zwierzęta umierały z powodu apatii i niechęci do jedzenia. W innej grupie badawczej wykazano, że zwierzęta nie podejmują prób odzyskania kontroli nawet wtedy, gdy przeniesiono je do klatki, z której mogły łatwo uciec, przeskakując barierkę. Nawet wtedy gdy zrezygnowanego psa siłą przeciągnięto przez przeszkodę pokazując mu, że druga strona jest bezpieczna, psy nie powtarzały tego zachowania samodzielnie”<sup>1</sup>

### ZATEM CO ROBIĆ, BY PRZEBIĆ MURY PSYCHICZNEGO CIERPIENIA?

Z pomocą przychodzi nam **terapeutyczna wersja bajki o Kopciuszku** autorstwa p. Agnieszki Kozak: „Pewnego razu była sobie dziewczynka, której nikt nie chciał i której nikt nie kochał, Żyła w piwnicy, w domu pełnym nienawiści, bólu, głodu i braku zasad. Choćby nie wiem jak się starała, zawsze okazywało się, że coś robiła nie tak.

<sup>1</sup> K. Przełowiecka., *Zjawisko wyuczonej bezzadności u klientów instytucji pomocy społecznej - przyczyny, konsekwencje, możliwości przeciwdziałania* [w:] *Pomoc - Wsparcie społeczne - poradnictwo. Od teorii do praktyki*, pod red. Piorunek M., wyd. Marszałek A., 2010, Toruń, s. 204.



Żyła w ciągłym lęku o to, co przyniesie jutro, o to czy co przyniesie kolejny dzień. Najbardziej lubiła te chwile gdy zostawała sama - przynajmniej miała pewność że nikt jej ponownie nie uderzy, że nie wyrzuci, że nie będzie

serce? Jednak **uzdrowienie serca trzeba zacząć od zawierzenia siebie, nie od pytania, czego oczekują inni.** W życiu **Kopciuszka nastąpiło to zaproszenie. Odpowiedź wymagała ogromnej odwagi,** takiej,



kolejnych upokorzeń - nie było ucieczki! Bo i dokąd? Nauczyła się, że tak musi być, nauczyła się żyć bez miłości i że musi liczyć sama na siebie. Nauczyła się, że nie wolno jej popełniać błędów, bo za to grozi kara. Nauczyła się żyć z tym sama. Pogodziła się z tym, że będzie wiodła życie pełne rozczarowań, chociaż znoszonych z godnością, żadne inne życie nie wydawało się możliwe. Wydawało się, że takie było jej przeznaczenie. Była dziewczyną z piwnicy. Potem nagle przybywa wiadomość od Księcia - zaproszenie na bal. Na balu on wybrał ją spośród tysiąca, a ona pozwoliła się wybrać. Jednak o północy Kopciuszek uciekł, w noc, w ciemność, uciekł do swojej piwnicy. Uciekała pełna lęku, niepewności, ale z rozbudzoną nadzieją w sercu. Potrzebowała, żeby Książę ją zatrzymał, by nie pozwolił jej uciec w bezsens, on potrzebował... no właśnie, do czego on jej potrzebował? Zadawała sobie to pytanie poprzez pytanie siebie: co jest wpisane w jego

która mogła zrodzić się tylko z głębokiego pragnienia, by znaleźć życie, o którym jej serce wiedziało, że jest dla niego przeznaczone. Ona chciała pójść. Ale to wymagało niezłomności, żeby pokonując strach, dotrzeć jednak na bal. To wymagało odwagi, by nie porzucić jednak nadziei, nawet po tym, jak zatańczyła z Księciem. (Pamiętasz, ona ucieka z powrotem do piwnicy, tak jak robi to wiele niepewnych siebie kobiet)"<sup>2</sup>.

**KOPCIUSZEK ZOBACZYŁ, ŻE CZAS ZACZAĆ SPRZĄTAĆ W SWOJEJ KOMÓRCE, WYBIĆ W NIEJ OKNA, ZAPROSIĆ DO NIEJ ŚWIATŁO! ALE POTRZEBNY JEST NA TO NA TO CZAS.**

Kopciuszek musiał raz na zawsze przestać się bać, musiał dorosnąć, musiał odnaleźć Piękną w sobie i odnaleźć swoje miejsce"

Skuteczną broń w walce z nastrojami depresyjnymi, szczególnie wynikającymi z lęku przed negatywną opinią otoczenia, zawiera **Opowiadanie o ojcu, synu i osie**:

„Pewnego dnia ojciec i syn postanowili udać się na targ. Aby tam dotrzeć, musieli przejść po drodze przez cztery miejscowości. Ojciec zwrócił się do syna tymi słowami:

- Usiądź na osie, a ja będę szedł obok. Gdy przechodzili przez pierwszą miejscowość, mieszkańcy szepotali:
- Patrzenie, koniec świata! Syn, który jest młodszy od ojca, siedzi na osie, a biedny staruszek musi iść piechotą. Ojciec usłyszał to i zwrócił się do syna:
- Posłuchaj, ludzie mówią o nas źle. Lepiej będzie, jak ja usiądę na osie, a ty pójdziesz piechotą. Tak też zrobili.

Gdy przechodzili przez drugą miejscowość, usłyszeli szemrzących:

- No popatrz tylko, ojciec siadł na osła, a dziecko idzie piechotą wśród tylu niebezpieczeństw!

To usłyszawszy, ojciec i syn, aby uniknąć nieprzychylnych komentarzy, postanowili obaj dosiąść osła. Gdy przechodzili przez trzecią miejscowość, posłyszeli takie głosy krytyki:

- Biedny osio! Musi dźwigać cały ten ciężar, ludzie nie mają szacunku dla zwierząt!

Usłyszawszy to, uznali, że najlepszym wyjściem będzie, jeśli dalej obaj pójdą na piechotę. Gdy dochodzili do czwartej miejscowości, usłyszeli drwiące i wysmiewające ich głosy:

- Popatrzcie no jacy głupcy. Mają osła, a idą piechotą!

Ojciec i syn popatrzyli na siebie i doszli do wniosku, że skoro i tak ciągle byli krytykowani, **najlepiej byłoby, gdyby zachowywali się w taki sposób, jaki sami uważali za słuszny i stosowny.**

<sup>2</sup> [www.psychologia.net.pl/arttykul.php?level=218](http://www.psychologia.net.pl/arttykul.php?level=218)

Pamiętaj - jeżeli, jesteś pewien, że robisz dobrze - **rób swoje, i nie przejmuj się, co o tym mówią inni, bo i tak zawsze znajdą się tacy, którzy Cię skrytykują**<sup>3</sup>

Z pewnością Narzędziami do „wykuwania” Okien w Murach Pesymizmu są również: Pragnienie Zmian, Decyzja co chcę, co mogę zrobić, ustalenie Celów krótko i długoterminowych ...i to co najważniejsze Realizacja Planu „krok po kroku”. Warto pamiętać o podłączeniu Narzędzi do „Prądu”, który daje Wsparcie Rodziny, Grono Przyjaciół, Pasję, można również jechać do Serwisu Naprawczego, odwiedzić lekarza czy psychologa, zapoznać się z literaturą przedmiotu. Pamiętajmy z naszym życiem psychicznym jest jak

z Jesienią...jest w niej „przeplatanka” deszczu, słońca, błota i cudnych wielobarwnych liści...jednak nie czekajmy z założonymi rękami, aż przyjdzie „księżę” - bez względu jak go rozumiemy (wygrana w Lotto, spadek), zachęcam by wzorem nowoczesnego Kopciuszka zakasać rękawy i zacząć, wpuszczać do piwnic codziennych obowiązków, światła, tego, co sprawia, że jesteśmy bardziej szczęśliwi.

#### BIBLIOGRAFIA:

- A. Kozak, A. Pietrzak, *W poszukiwaniu siebie. Bajki terapeutyczne dla dorosłych*, Wydawnictwo Świętego Pawła, 2017
- K. Małyszczak., *Terapia mieszanych zaburzeń lękowo-depresyjnych*, „Psychiatria Po Dyplomie”, 2013, Tom 10, Nr 1, s. 20.
- K. Przełowiecka., *Zjawisko wyuczonej bezradności u klientów instytucji pomocy społecznej - przyczyny, konsekwencje, możliwości przeciwdziałania* [w:] Pomoc - Wsparcie społeczne - poradnictwo. Od teorii do praktyki, pod red. Piorunek M., wyd. Marszałek A., 2010, Toruń, s. 204.
- [www.psychologia.net.pl/artukul.php?level=218](http://www.psychologia.net.pl/artukul.php?level=218)
- [www.wieczestem.us.edu.pl/jak-powstaje-mechanizm-biernosci-i-rezygnacji-czyli-o-wyuczonej-bezradnosc](http://www.wieczestem.us.edu.pl/jak-powstaje-mechanizm-biernosci-i-rezygnacji-czyli-o-wyuczonej-bezradnosc)
- [www.madziowy.pl/bajka-o-ojcu-synu-i-osle-krytyczne-opinie-otoczenia/](http://www.madziowy.pl/bajka-o-ojcu-synu-i-osle-krytyczne-opinie-otoczenia/)

Opracowanie:

**Maria Langer-Fyda**

Psycholog

Małopolski Ośrodek Adopcyjny

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie



<sup>3</sup> <http://madziowy.pl/bajka-o-ojcu-synu-i-osle-krytyczne-opinie-otoczenia/>



# HOLENDRZY JUŻ SĄ „SAMI-DZIELNI”, TERAZ KOLEJ NA NAS! WIZYTA STUDYJNA W BRABANCJI PÓŁNOCNEJ

Przedstawiciele Województwa Małopolskiego w dniach 25-27 września 2018 r. mieli okazję poznać rozwiązania holenderskie w zakresie mieszkalnictwa wspomaganego w Prowincji Brabancja Północna (Noord-Brabant). Udział w wizycie studyjnej był możliwy dzięki realizacji projektu pn. „Sami-Dzielni Nowe standardy mieszkalnictwa wspomaganego dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi” współfinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

Mieszkania wspomagane przygotowują osoby w nich przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępują pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę.

Holandia jest państwem bardzo zaawansowanym w obszarze mieszkalnictwa wspomaganego i posiada wieloletnie doświadczenie w zapewnianiu opieki osobom niepełnosprawnym. W Polsce podmiotów nieinstytucjonalnych jest jeszcze stosunkowo niewiele. Mamy co prawda przykłady takich mieszkań - także w województwie małopolskim, ale nie są one niestety jeszcze tak rozpowszechnione jak w Królestwie Niderlandów. Konstruując projekt wyszliśmy z założenia, że jeśli uczyć się, to od najlepszych! Udział w wizycie pozwoli nam na opracowanie modelu mieszkań wspomaganych w Małopolsce. Doświadczenia zdobyte podczas spotkań w Holandii na pewno w tym pomogą.

W wizycie studyjnej wzięli udział przedstawiciele Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie,

Gminy Miasta Tarnów i Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Oddział (PSONI) w Tarnowie, a także podmiotów zajmujących się szeroko rozumianą polityką społeczną z Małopolski. Byli wśród nich pracownicy domów pomocy społecznej, dydaktycy wyższych uczelni, reprezentanci fundacji i stowarzyszeń działających na rzecz osób niepełnosprawnych z województwa małopolskiego. Ekspert ci wypracują model mieszkań pozwalających na usamodzielnienie się osób niepełnosprawnych w naszym regionie.

Za przykład postępują: Thomashuis, Brownies and Downies, Visio, SlowCare, Cello, Centrale24 i Wasven - placówki z Prowincji Noord-Brabant zajmujące się osobami niesamodzielnymi, które dzięki takim podmiotom stają się bardziej niezależne.

## THOMASHUIS - TUTAJ KAŻDY CZUJE SIĘ JAK W DOMU!

Ta niewielka placówka to prawdziwy dom. Mieści się w miejscowości Vlijmen na terenie budynku dawnego klasztoru. Położona jest w samym centrum

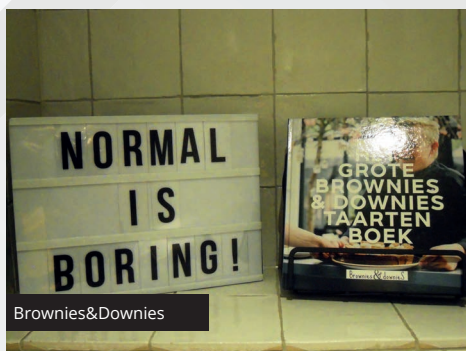
osiedla mieszkaniowego. Prowadzona jest na zasadzie franczyzy przez przedsiębiorców, którzy są jednocześnie jej właścicielami. Organizacją prowadzącą rozsiane po całej Holandii domy (jest ich 118) jest De Drie Notenboomen. Nazwa ta oznacza Trzy Orzechy. Powstała w momencie odchodzenia Holendrów od opieki instytucjonalnej i wprowadzania procesu deinstytucjonalizacji, a więc zakładania mniejszych ośrodków, które będą zajmowały się osobami potrzebującymi w lepszych warunkach. Idea powołania tej placówki związana jest z osobistymi przeżyciami pewnego ojca, którego syn - Thomas urodził się niepełnosprawny. Celem działań ojca było zapewnienie mu jak najlepszych warunków do życia. Tak powstał Thomashuis. Jest on przeznaczony dla dorosłych osób niepełnosprawnych intelektualnie. Mieszka w nim obecnie 9 mieszkańców (5 kobiet i 4 mężczyzn) w wieku 22-26 lat. Właściciele starają się stworzyć dla mieszkańców prawdziwy dom i w pewnym sensie spełniają funkcję rodziców. W domu zatrudnionych jest również 7 opiekunów z wykształceniem medycznym. Każdy z nich opiekuje się 3 osobami niepełnosprawnymi. Każdy podopieczny ma swój własny, kolorowy pokój, urządony według własnego gustu i potrzeb. Ponadto, chodzą oni codziennie do pracy i uczestniczą w różnorodnych zajęciach, np. sportowych czy muzycznych. Jeśli mają taką potrzebę, na weekend wracają do prawdziwych domów. Czy rodzice mogą odwiedzać swoje dzieci w Thomashuis? Oczywiście!

Jak można zostać mieszkańcem Thomashuis? Przede wszystkim należy wysłać swoje zgłoszenie. Procedura oczekiwania na przyjęcie trwa zwykle 8 miesięcy. Pobyt opłacany jest z tzw. budżetu personalnego (inaczej zwanego osobistym), który jest

**Ciąg dalszy artykułu na stronie 16**



# WIZYTY STUDYJNE W HOLANDII



Brownies&Downies



Łazienka w mieszkaniu wspomaganym Slow Care w Oss



Gospodarstwo Opiekuńcze Henricus Hoeve



Otoczenie ośrodka Cello w Rosmalen



Gospodarstwo Opiekuńcze Hoeve Klein Mariëndaal



Gospodarstwo Opiekuńcze De Kleine Weide



Siedziba restauracji Brownies&Downies w Den Bosch



Przykład wykorzystania zdalnych rozwiązań Centrale24



Ogród na zielonej farmie w Wasven



Mieszkanie wspomagane Thomashuis w Vlijmen



Nowe technologie proponowane przez Centrale24



Mieszkanie wspomagane Slow Care w Oss





Siedziba Visio w Vught



Pokój w mieszkaniu wspomaganym Thomashuis w Vlijmen



Gospodarstwo Opiekuńcze De Kleine Weide



Pokój w mieszkaniu wspomaganym w Slow Care w Oss



Gospodarstwo Opiekuńcze Henricus Hoeve



Boerderijt Paradis



Gospodarstwo Opiekuńcze Hoeve Klein Mariëndaal



Pokój integracji sensorycznej w ośrodku dla osób niepełnosprawnych intelektualnie Cello w Rosmalen

# FOTORELACJA

przeznaczony na opiekę osobistą lub instytucjonalną. Koszty wynajmu (każdy mieszkaniec opłaca czynsz) pokrywane są zaś z zasiłku Wajong - praca i wsparcie pracownika niepełnosprawnego, który nie jest zdolny do pracy. Opieka zdrowotna jest opłacana z budżetu personalnego i z Care agreement - umowy opieki, która każdorazowo musi być zatwierdzona przez Biuro Opieki (Care Office). Jako, że jest to przedsiębiorstwo, właściciele wystawiają rachunki podzielone na poszczególne kategorie wydatków.

Po domu oprowadzali nas sami właściciele, a towarzyszyła im jedna z podopiecznych, niezwykle zainteresowana przybyciem gości z zagranicy. Więcej informacji nt. Thomashuis znajduje się na stronie internetowej: [www.thomashuis.nl/vlijmen](http://www.thomashuis.nl/vlijmen)

### NA LUNCH TYLKO DO BROWNIES AND DOWNIES!

Kolejnym punktem programu wizyty były odwiedziny w pełnej ludzi kawiarni i restauracji Brownies and Downies w miejscowości Den Bosch. Jest to podmiot działający na zasadzie franczyzy, w którym zatrudnione są osoby niepełnosprawne z zespołem Downa. Został on otwarty w 2015 r. i zajmuje się usługami restauracyjnymi i cateringiem. Miejsce to jest licznie odwiedzane przez mieszkańców Holandii, którzy zaglądają tu na lunch lub dobrą kawę z ciastkiem. W trakcie wizyty w tym podmiocie mieliśmy okazję wymienić się doświadczeniami w zakresie opieki nad ON z partnerami holenderskimi. Szczegółowe informacje nt. tej restauracji zlokalizowanej w różnych miejscach Prowincji Noord-Brabant, wraz z menu, można znaleźć na: [www.browniesanddownies.nl](http://www.browniesanddownies.nl).

### VISIO - GODNE WARUNKI DLA OSÓB STARSZYCH

Po południu nadszedł czas na wizytę w Visio, ośrodku dla osób starszych z wadami wzroku. Zlokalizowany jest w miejscowości Vught. Opieka jaka jest tu roztaczana nad osobami starszymi, naprawdę robi wrażenie. Senior jest tu ważny, a obsługa liczy się z jego zdaniem, potrzebami i oczekiwaniami. Zwłaszcza jeśli jest to osoba słabo widząca, która posiada dodatkowe trudności w codziennym funkcjonowaniu ze względu na ograniczenia wzrokowe.

*W Holandii jest 350 000 osób z ograniczeniami wizualnymi!*

Placówka umożliwia osobom z ograniczoną wizją partycypowanie w życiu codziennym i w miarę samodzielne życie. Żeby zostać klientem ośrodka należy mieć ograniczenie pola widzenia do 30% i być w wieku 65+. Ponadto, trzeba mieć skierowanie i wpłacić wkład własny w określonej wysokości.

Ośrodek działa na podstawie WMO (Wet maatschappelijke ondersteuning) - Ustawy o pomocy społecznej (umożliwia pomoc w codziennych czynnościach, opiekę asystencką - za działania te odpowiadają gminy), WLZ (Wet langdurige zorg) - Ustawy o opiece długoterminowej (osoba otrzymuje opiekę jeśli cierpi na chroniczną chorobę/niepełnosprawność i wymaga 24 godzinnej opieki. Niezbędne jest skierowanie z regionalnego centrum opieki) i ZVW (Zorgverzekeringswet) - Ustawy o ubezpieczeniu zdrowotnym (obowiązkowe ubezpieczenie dla każdego Holendra; ubezpieczyciel zapewnia opiekę).

W placówce mieszka obecnie 18 osób, a 70 osób przyjeżdża tam na zajęcia dodatkowe. Visio zajmuje się głównie rehabilitacją, edukacją i opieką dzienną. Mieszkańcy sami decydują o sobie.

Biorą udział w określeniu swojego planu opieki.

Mieliśmy okazję zobaczyć pokój jednej z osób mieszkających w ośrodku. Jest on urządzony w taki sposób, aby jak najbardziej przypominał jej własny pokój w prawdziwym domu. Jest przytulnie i wygodnie. W codziennym funkcjonowaniu pomagają specjalne urządzenia dla osób z dysfunkcją wzroku takie jak np. lupy powiększające tekst czy syntezyzator mowy.

Z pokoju wychodzi się do małego ogródka, bowiem jego właścicielka przy swoim domu również miała ogród.

Odwiedziliśmy także pracownię, w których osoby starsze wykonywały ciekawe zajęcia.

Do ośrodka należy specjalny ogród, będący miejscem relaksu i wypoczynku, w którym można również wykonywać ćwiczenia fizyczne na specjalnych przyrządach dla osób starszych i niedowidzących. Przeprowadziliśmy tam mały eksperyment. Zakładając specjalne okulary, doświadczyliśmy jak to jest być osobą niedowidzącą. Wyszliśmy z założenia, że poruszanie się w częściowej lub całkowitej ciemności jest niezwykle trudne.

Visio jest przykładem wspaniałego miejsca, które osobom z dysfunkcją narządu wzroku pozwala żyć samodzielnie. Przebywanie w nim z pewnością ułatwia codzienne funkcjonowanie. W Polsce również przydałyby się takie placówki.

Informacje o placówce:

[www.visio.org/en-gb/home/over-visio](http://www.visio.org/en-gb/home/over-visio)

### „POMOC BEZ POŚPIECHU - TROSKA O KAŻDEGO MIESZKAŃCA”

Slow Care to miejsce, które uczestnikom wizyty przysporzyło chyba najwięcej wzruszeń. To dom opieki dla osób



ciężko upośledzonych, otwarty 24/7, prowadzący także zajęcia dzienne.

Prowadzi go pewne małżeństwo, rodzice niepełnosprawnej córki, dla której postanowili zbudować ten ośrodek. Zastanawiali się bowiem nad tym jak będzie wyglądała jej przyszłość. Przebywała ona w dużym ośrodku, w którym 1 opiekun zajmował się 8 osobami. W Slowcare na 8 osób niepełnosprawnych przypada 3 opiekunów. Dzięki temu można im poświęcić więcej uwagi. Dom ma 24 stałych mieszkańców. 32 osoby uczestniczą tam w zajęciach dziennych. Najmłodszy mieszkaniec ma 14 lat, a najstarszy 56.

Właściciele zrealizowali ten projekt z udziałem własnych środków, zakładając fundację. Poruszyli niebo i ziemię, aby urzeczywistnić swój pomysł. Przebudowali szkołę i urządzili w niej mieszkania. Prowincja dała im pożyczkę na rozwój. Obiekt składa się z trzech domów szeregowych. Mieszczą się one w budynku dawnej szkoły, w dzielnicy mieszkaniowej. Pierwszy obiekt mieszkalny został otwarty w styczniu 2018 r. w Oss.

### **Jak zostać mieszkańcem domu?**

Finansowanie jest centralne, ale z dwóch różnych instrumentów finansowych. Pobyt w domu jest finansowany z budżetu osobistego, a czynsz opłacany jest ze środków publicznych - zasiłku Wajong.

Slowcare to opieka, której każdy rodzic pragnie dla swojego dziecka. To przestrzeń do dziennej opieki. Podopieczni mogą tam uczestniczyć w różnorodnych zajęciach. Wielkim powodem do dumy dla właściciela jest basen terapeutyczny. To przestrzeń, w której osoby niepełnosprawne ruchowo czują się wolne - mówi.

Aby lepiej poznać tę placówkę warto zajrzeć na: [www.slowcare-nederland.nl](http://www.slowcare-nederland.nl)

### **CELLO - INTEGRACJA Z OTOCZENIEM**

27 września 2018 r. udaliśmy się do miejscowości Rosmalen, w której działa placówka pn. Cello.

Cello oznacza wiolonczelę. To pięknie usytuowany kompleks w samym środku miasta pośród dzielnicy mieszkaniowej. Dzięki temu zabiegowi, niepełnosprawni mieszkańcy są lepiej widoczni w społeczeństwie i mają szansę na integrację z pełnosprawnymi sąsiadami. Holendrzy wychodzą bowiem z założenia, że osób z niepełnosprawnościami nie powinno się izolować i zamykać w odosobnionych ośrodkach. Powinni oni być integralną częścią społeczeństwa.

Cello to duży kompleks przeznaczony dla osób niepełnosprawnych umysłowo w różnym wieku, którzy mieszkają tam sami lub w grupach.

To bardzo duża organizacja. Zatrudnia 2700 pracowników i 1000 wolontariuszy, którzy również mieszkają na terenie ośrodka, w osobnych domkach. Komfort opieki jest ogromny. 1 opiekun zajmuje się 1 podopiecznym. To wręcz idealna sytuacja dla osoby niepełnosprawnej, bo opiekun może poświęcić jej 100% uwagi. Z usług Cello korzysta ponad 2000 klientów, ponieważ tak tutaj nazywa się podopiecznych.

Klienci mają do wyboru szereg aktywności. Mogą oni uczestniczyć w warsztatach terapii zajęciowej i różnorodnych warsztatach. Ci, którym stan zdrowia na to pozwala, podejmują pracę, do której są dowożeni lub odprowadzani przez opiekunów.

W Cello uwaga skupiona jest głównie na opiece nad dziećmi i dorosłymi niepełnosprawnymi, a także na specjalistycznym wsparciu w warunkach domowych. Szczegóły na: [www.cello-zorg.nl](http://www.cello-zorg.nl)

### **NOWE TECHNOLOGIE W SŁUŻBIE POTRZEBUJĄCYM - CENTRALE24**

Kolejny odwiedzony przez nas podmiot to Centrale24, który ma swoją siedzibę na Politechnice w Eindhoven.

Placówka współpracuje z wieloma organizacjami opiekuńczymi, które są ich klientami. Są to np. samorządy czy domy opieki. To podmiot działający zdalnie.

### **Działa 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu**

Institucja ta zajmuje się głównie nowymi technologiami pomagającymi w zdalnej opiece nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi. Organizacja zapewnia zdalną opiekę zdrowotną 24/7. Do jej zadań należy m.in. monitorowanie stanu zdrowia pacjentów/klientów wymagających opieki, a w razie potrzeby wysyłanie pomocy do domu. W razie zagrożenia, klient naciska zamontowany w swoim domu sygnał ostrzegawczy, który przychodzi do centrum. Wtedy w zależności od potrzeb uruchamiana jest odpowiednia pomoc. Łączy opiekunów z osobami potrzebującymi opieki, pracownikami służby zdrowia, a także z rodziną i przyjaciółmi, a więc wszystkimi osobami, które zaangażowane są w pomoc osobie niepełnosprawnej i niesamodzielnej. Usługi mogą być świadczone w domu klienta lub w siedzibie instytucji opiekuńczej. Siedemnaście organizacji opiekuńczych współpracuje w opiece nocnej. W ramach tzw. „kręgów opieki”, których jest 17 wraz z domami opieki, małymi domami mieszkalnymi, organizacjami pomagającymi w utrzymaniu i opiece domowej wspólnie stosuje się techniki monitorowania i ostrzegania.

Oferowany jest szeroki zakres usług: Dostępność, Nadzór kamer, Alarm osobisty, Detekcja wędrówek.

W Centrale24 pracują wykwalifikowane pielęgniarki, w dzień i w nocy oraz

w weekendy. Specjalnie wyszkoleni specjaliści są w stanie określić (medyczną) pilność i mogą podjąć konkretne działania w tym zakresie. Wszyscy pracownicy Centrale 24 korzystają z Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG). Jest to sprawdzona i uznawana na poziomie krajowym metodologia określania zapotrzebowania na wsparcie medyczne krok po kroku. Eksperti z branży ICT gwarantują dostępność systemów i samodzielnie rozwiązują wszelkie problemy techniczne.

Obecnie dwanaście organizacji opieki zdrowotnej korzysta z usług Centrale24. Wysokość kosztów takich usług zależy od umów zawieranych z opiekunem.

Więcej na: [www.centrale24.nl](http://www.centrale24.nl)

## FARMA JAKO MIEJSCE PRACY DLA ON - WASVEN

Ostatnim odwiedzionym przez nas podmiotem było Wasven. To zielony obszar - farma w Eindhoven, prowadzona przez fundację Groendomein Wasven.

Zielony obszar Wasven obejmuje sześć hektarów zieleni naturalnej w dzielnicy Tongelre w Eindhoven. W środku zielonej domeny znajduje się długa, dwuspadowa farma, która została nabyta, odrestaurowana i przekształcona w wielofunkcyjne pomieszczenie w 2006 roku przez Fundację Groendomein Wasven. Od 1998 roku fundacja jest organizacją wolontariacką, która w dużej mierze składa się z mieszkańców dzielnicy Tongelre. Celem fundacji jest zachowanie i wzmocnienie obszarów zielonych Wasven poprzez zrównoważony rozwój.

„Wasven zapewnia opiekę dzienną osobom z niepełnosprawnością intelektualną, które pracują w tamtejszej restauracji i kawiarni. Uczestnicy

pomagają w piekarni. Umieją palić kawę. Pracują również w sklepie. Farma współpracuje z regionalnym handlem. Uprawiane i sprzedawane są produkty wyłącznie ekologiczne, naturalnie również z własnej piekarni i palarni kawy.

Fundacja Groendomein Wasven jest właścicielem i użytkownikiem zielonego warsztatu, sali multimedialnej, Overloopa (przestrzeni wystawienniczej) i dziecięcego studia.

Na terenie farmy znajduje się również hotel. W hotelu Wasvenboerderij znajduje się wiejski taras, a przed nim 14 miejsc parkingowych. Jest on przystosowany dla osób niepełnosprawnych. Wszystkie pokoje objęte są zakazem palenia. Psy nie mają wstępu do środka, ale na tarasie znajdują się miski do picia, a także specjalne haczyki, do których można przymocować psa. Firmy i instytucje mogą wynajmować tam pokoje.

Informacje na [www.wasven.nl](http://www.wasven.nl)

Wizyta studyjna w Prowincji Brabancja Północna pozwoliła jej uczestnikom na zdobycie cennej wiedzy nt. organizacji prowadzących mieszkania wspomagane, ale dostarczyła również wiele emocji.

Świadczą o tym opinie niektórych uczestników:

*„...Największe wrażenie zrobił ośrodek SlowCare, przede wszystkim ze względu na ogromną determinację prezesa oraz pomysłodawcy ośrodka opiekuńczego dla osób z ciężką, wieloraką niepełnosprawnością...”*

*„... Thomashuis - model ten podkreśla podmiotowość osoby i duże osobiste zaangażowanie prowadzących ten dom...”*

*„Najbardziej interesująca wydała mi się wizyta w Visio, podmiocie, który wspiera osoby z ograniczeniami wizualnymi po 65 roku życia. Niepełnosprawność w tym zakresie może dotknąć każdego...”*

*„Kluczowym wg mnie jest funkcjonujący w Holandii od kilkunastu lat Personalny Budżet Osoby Niepełnosprawnej, skutkujący zmianą systemu przydzielania finansowania - z systemu podążającego za dostawcami usług, na taki, w którym budżet „wędruje” za osobą niepełnosprawną w kierunku wybranego przez nią dostawcy usług. Rozwiązanie to pozwala osobie z niepełnosprawnością realizować swoje potrzeby korzystając np. z rozwiązań/ofert komercyjnych. Personalny Budżet Osoby Niepełnosprawnej nie jest uzależniony od poziomu dochodów rodziny”.*

Podmioty odwiedzone przez polską delegację w ramach wizyty studyjnej stały się inspiracją do przeniesienia holenderskich rozwiązań na grunt Małopolski. Część z obserwowanych rozwiązań z pewnością będzie można zastosować w naszym województwie. Zdecydują o tym eksperci opracowujący metodologię mieszkań wspomaganych w ramach projektu „Samy Dzielnicy...”.

**Dziękujemy pracownikom Prowincji Noord-Brabant za pomoc w organizacji wizyty studyjnej!**

Opracowanie:

**Maria Kucińska**

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie





# GOSPODARSTWA OPIEKUŃCZE - MODEL HOLENDERSKI

w latach '90 XX w. wielu rolników zaczęło poszukiwać innych niż prowadzenie produkcji rolnej i hodowli, źródeł zarobkowania. Wiązało się to z postępującą mechanizacją i specjalizacją gospodarstw

Podejście do opieki nad osobami zależnymi, szczególnie starszymi, osobami z niepełnosprawnością intelektualną i po kryzysach psychicznych ma w Holandii długą tradycję charakteryzującą się unikalnym podejściem do tego tematu. Działające od lat '60 XIX w., publiczne i niepubliczne placówki opiekuńcze dały początek holenderskiemu systemowi wsparcia osób zależnych i stanowiły kuźnię ideowych i metodologicznych założeń według których organizowana jest w Holandii pomoc.

Cechą wyróżniającą dla tego podejścia jest waga jaka Holendrzy przykładają do aktywności, w tym również zawodowej osób objętych opieką zarówno domową jak i w placówkach pobytu dziennego i całonocnych. Założeniem osób decydujących o kształcie opieki instytucjonalnej było nie ograniczanie się do zapewnienia bezpieczeństwa pobytu, ale podejmowanie prób przywrócenia osobom wykluczonym sprawności w obszarze życia społecznego. Podejmowanie wysiłku związanego z pracą, taką jaką była dostępna i możliwa dla konkretnych osób, przebywanie na świeżym powietrzu, w otoczeniu natury ale i jak najpełniejsze uczestnictwo w życiu swojej społeczności, bez względu na to czy jest to wieś, czy dzielnica miasta, którą osoba zależna zamieszkuje, było i jest ważnym elementem systematycznego wspierania osób niesamodzielnych.

## BOERDERIJ'T PARADIJS

- Grupa docelowa: osoby niepełnosprawne psychicznie, intelektualnie i z niepełnosprawnościami sprzężonymi, osoby starsze (w tym z demencją), dzieci (w tym ze spektrum autyzmu), osoby zmagające się z wypaleniem zawodowym;
- Cel działania: opieka dzienna, od poniedziałku do piątku dorośli i seniorzy, w weekendy i po południu dzieci + weekendy odciążeniowe.



Z biegiem czasu u coraz większej grupy Holendrów diagnozowano potrzebę wsparcia w aktywności społecznej, zawodowej, a także identyfikowano potrzebę świadczenia na ich rzecz opieki nie tylko przez członków rodzin. Jednocześnie władze centralne i samorządowe podejmowały próby ograniczenia wydatków, jakie świadczenie tych usług pociągało za sobą. Ponadto zwiększała się liczba osób starszych, które wymagały wsparcia, niekoniernie specjalistycznego, świadczonego w ograniczonym wymiarze godzin. Mniej więcej od roku 2000 władze uznały konieczność zlecenia opieki nad osobami niesamodzielnymi placówkom innym niż tylko specjalistyczne. Jednocześnie

## KONCEPCJA GOSPODARSTW OPIEKUŃCZYCH W HOLANDII KONCENTRUJE SIĘ NA 5 OBSZARACH UWAGI:

- Naturalne środowisko (ciche, zielone, kojące)
- Odpowiedzialność (za siebie, za otoczenie)
- Realistyczne podejście do życia
- Akceptacja (wewnętrzna, zewnętrzna)
- Zaangażowanie wyrażone przez dewizę „na efekty trzeba zapracować”

rolnych, mającą na celu radykalne podniesienie wydajności i konkurencyjności tychże. Nie wszystkie gospodarstwa były w stanie, z powodu wielkości areálu lub nastawienia na produkt ekologiczny, sprostać temu wyzwaniu. Wielu rolników zainteresowało się agroturystyką i innymi formami aktywności gospodarczej, które można było prowadzić na terenie gospodarstwa rolnego. Tendencje te stworzyły podstawę do świadczenia opieki nad osobami zależnymi na terenach wiejskich poprzez utworzenie gospodarstw opiekuńczych.

Statystyczne gospodarstwo opiekuńcze w Holandii prowadzone jest przez młodą kobietę, z wykształceniem wyższym i zorganizowane jest przy dużym gospodarstwie rolnym. Obecnie w Holandii funkcjonuje około 1100 Gospodarstw Opiekuńczych obejmujących usługami około 20 000 użytkowników. 700 z nich powstało na bazie istniejących gospodarstw rolnych, inne zostały powołane przez organizacje pozarządowe i podmioty prowadzące działalność inną niż rolnicza na terenach wiejskich. Powołanie miejsc świadczących tego typu opiekę jest bezpośrednią odpowiedzią na potrzeby mieszkańców wsi, którzy nie mają dostępu do infrastruktury miejskiej.

### DE KLEINE WEIDE FAMILIE VAN GINKEL

- Grupa docelowa: osoby niepełnosprawne fizycznie, psychicznie, intelektualnie, osoby starsze (w tym z demencją), dzieci ze specjalnymi potrzebami;
- Cel działania: opieka dzienna, od poniedziałku do piątku;



Gospodarstwa opiekuńcze świadczą opiekę na terenach wiejskich, sporadycznie podmiejskich i obejmują zasięgiem obszar od 15 do 20 km<sup>2</sup> z którego dowożeni są uczestnicy. Gospodarstwa mają charakter otwarty, uczestnicy spędzają w nim tyle czasu ile potrzebują i nie są zobowiązani do codziennego stawiennictwa. W gospodarstwach opiekuńczych czas pobytu organizowany jest zgodnie z potrzebami i zainteresowaniami uczestników. Dużą uwagę przykłada się do aktywności fizycznej opartej o naturalne czynności dnia codziennego takie jak, współudział w przygotowywaniu posiłków, opieka nad zwierzętami czy ogrodem - wszystko to z uwzględnieniem możliwości zdrowotnych uczestników.

Gospodarstwa opiekuńcze charakteryzują się:

- prowadzeniem nieformalnych, elastycznych, różnorodnych działań, są otwarte na potrzeby uczestników, organizują spotkania dla rodzin i mieszkańców okolicy,
- praktycznym podejściem do spędzania czasu, preferują pożyteczne i zróżnicowane aktywności (uprawa ogródka, opieka nad zwierzętami, wspólne przygotowywanie posiłków) opierające się na rutynie dnia codziennego, ale nie monotonne,
- nastawieniem na uczenie się nowych rzeczy, zachowań, reakcji - dotyczy to szczególnie osób z deficytami zachowania spowodowanymi zaburzeniami natury psychicznej lub będących w procesie resocjalizacji,

- realizacją idei partycypacji - uczestnicy w miarę możliwości współdecydują jakie aktywności są podejmowane w gospodarstwie opiekuńczym i jak spędzają w nim czas,
- świadczeniem usług odciążeniowych na rzecz nieformalnych opiekunów,
- świadczeniem usług dla miasta/gminy/społeczności lokalnej, w tym np. wytwarzanie i dystrybucja żywności, utrzymanie zieleni itp.,
- świadczeniem usług opiekuńczych wysokiej jakości - w realizacji tego elementu ważny jest stały kontakt z samorządem i wsparcie jakiego udzielają gospodarstwom opiekuńczym kooperatywy działające na szczeblu regionalnym,
- wysokim zaangażowaniem wolontariuszy,
- aktywnościami związanymi z naturą, obejmującymi zarówno czas spędzany na łonie natury jak i działania proekologiczne,
- aktywnościami kreatywnymi realizowanymi w ramach gospodarstwa (warsztaty, pracownie plastyczne i rzemieślnicze) jak i tymi

kierowanymi do społeczności lokalnej,

- wysokim stopniem socjalizacji uczestników;

#### Osoby z niepełnosprawnościami:

- psychicznymi
- fizycznymi
- intelektualnymi
- złożonymi

#### Osoby starsze:

- z ograniczeniami fizycznymi
- z demencją

#### Osoby dorosłe wymagające aktywizacji zawodowej i społecznej:

- wypalenie zawodowe
- bezrobocie

#### Dzieci:

- ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi/komunikacyjnymi
- wymagające opieki po zakończeniu zajęć w szkole i w weekendy

Najczęściej spotykany typ gospodarstwa opiekuńczego nastawiony jest na zapewnienie pobytu dziennego zróżnicowanej grupie użytkowników, np. grupie składającej się z osób starszych dotkniętych demencją, osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób powracających na rynek pracy po kryzysie psychicznym. W gospodarstwie takim organizowane są zajęcia rehabilitacyjne i aktywizujące prowadzone zazwyczaj przez

### HENRICUS HOEVE

- Grupa docelowa: osoby niepełnosprawne fizycznie, psychicznie, z uszkodzeniami mózgu, osoby starsze (w tym z demencją);
- Cel działania: opieka dzienna, od poniedziałku do piątku;





zewnątrznych specjalistów, zatrudnionych w ograniczonym wymiarze czasu pracy. Zarówno rehabilitacja, jak i zajęcia relaksujące, wypełniające czas pobytu w gospodarstwie opiekuńczym opierają się na „codziennej rutynie” wprowadzającej harmonię i naturalną stałą, ale niewyczerpującą aktywność życia małej wspólnoty, jaką tworzą uczestnicy i personel. Proponowane aktywności są zróżnicowane, adekwatne dla danej podgrupy użytkowników, np. osoby starsze więcej

Aby kontrolować i wspierać powstające gospodarstwa opiekuńcze powołano federację występującą w imieniu i w obronie interesów zarówno rolników prowadzących gospodarstwa opiekuńcze, jaki pozostających pod ich opieką osób. Federacja powstała w roku 1999 jako Krajowe Centrum Wspierania Gospodarstw Opiekuńczych. Obecny kształt, z inicjatywy samych rolników przyjęła w 2010 i obecnie zajmuje się przede wszystkim kontrolą jakości usług

### HOEVE KLEIN MARIËNDAAL

- Grupa docelowa: osoby niepełnosprawne psychicznie, intelektualnie, osoby starsze (w tym z demencją), dzieci ze specjalnymi potrzebami;
- Cel działania: opieka dzienna, od poniedziałku do piątku;



czasu spędzają na rozmowie czy czytaniu prasy, natomiast osoby z niepełnosprawnością intelektualną w tym czasie przebywają ze zwierzętami gospodarskimi czy w ogrodzie warzywnym podejmując pracę z której czerpią satysfakcję i jednocześnie dostarczając sobie codziennej dawki ruchu. Typowe gospodarstwo opiekuńcze świadczy usługi 3 do 5 dni w tygodniu i utworzone jest przez rolników samodzielnie lub przy wsparciu lokalnej kooperatywy. Odbiorcami usług w gospodarstwach opiekuńczych są osoby z różnymi typami niepełnosprawności, osoby starsze (w tym z demencją), osoby wymagające resocjalizacji po odbyciu kary więzienia, młodzież w trudnej życiowo sytuacji, osoby uzależnione, osoby dorosłe wymagające aktywizacji zawodowej i społecznej. Ponadto z opieki oferowanej w gospodarstwach korzystają dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, jak również dzieci wymagające opieki po zakończeniu zajęć w szkole i w weekendy.

opiekuńczych świadczonych w gospodarstwach poprzez system certyfikacji, ustalanie i egzekwowanie standardów sprawowania opieki nad osobami zależnymi, prowadzenie szkoleń, prowadzenie lobbingu w rządzie. Federacja została powołana na wniosek organizacji i stowarzyszeń działających na szczeblu lokalnym, zrzeszających gospodarstwa opiekuńcze i jest inicjatywą oddolną.

Wyjazd studyjny zorganizowany został w ramach Projektu pt.: „Gospodarstwo opiekuńcze w rozwoju obszarów wiejskich - wyjazd studyjny” realizowanego przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie - Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich w ramach Pomocy Technicznej PROW 2014-2020.

### Kontakt do poszczególnych gospodarstw opiekuńczych:

#### ■ BOERDERIJ'T PARADIJS

Bielderweg 1, 3772 VM  
Barneveld  
tel.: 0342-401253

E-Mail: [info@boerderijparadijs.nl](mailto:info@boerderijparadijs.nl)  
[www.boerderijparadijs.nl](http://www.boerderijparadijs.nl)

#### ■ DE KLEINE WEIDE FAMILIE VAN GINKEL

Biesbosserweg 19, 3927 CV  
Renswoude

E-mail: [info@dekleineweide.nl](mailto:info@dekleineweide.nl)  
[www.dekleineweide.com](http://www.dekleineweide.com)

#### ■ HENRICUS HOEVE

Mosterdwal 10a, 6658 KT  
Beneden-Leeuwen

Email: [info@henricushoeve.com](mailto:info@henricushoeve.com)  
[www.henricushoeve.net](http://www.henricushoeve.net)

#### ■ HOEVE KLEIN MARIËNDAAL

Diepedalseweg 4, 6813 GE  
Arnhem

E-mail [administratie@hoevekleinmariendaal.nl](mailto:administratie@hoevekleinmariendaal.nl)  
[www.hoevekleinmariendaal.nl](http://www.hoevekleinmariendaal.nl)

Informacji na temat powstania i funkcjonowania gospodarstw opiekuńczych, a także dystrybucji usług opiekuńczych na terenach wiejskich udzielił:

- Kees Manintveld - ekspert holenderski, EQ FAIR;
- dr.ir. J (Jan) Hassink - Wageningen University & Research Centre;

Opracowanie:

**Dominika Marszałek-Rojek**

Małopolski Inkubator Innowacji Społecznych  
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie



# OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO ZA ROK 2017 - BADANIE SŁUŻĄCE PLANOWANIU

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie przygotował raport - podsumowanie siódmej edycji „Oceny zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego”. Prezentuje on wybrane dane statystyczne opisujące sektor małopolskiej pomocy społecznej i jego otoczenie w 2017 r. na tle sytuacji społecznej i demograficznej regionu, z uwzględnieniem kwestii i problemów społecznych wynikających z Programu Strategicznego „Włączenie Społeczne”.

## SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Małopolskę charakteryzuje korzystniejszy niż w innych regionach wskaźnik przyrostu naturalnego. W latach 2012-2016 przyrost naturalny w regionie był cały czas dodatni i pozostawał na poziomie znacznie wyższym niż średnia dla Polski. W 2016 r. Małopolska zajmowała drugą pozycję w kraju pod tym względem ze wskaźnikiem 1,7 (przy wartości dla kraju -0,1 i 11 regionach z ujemnym przyrostem naturalnym). Wskaźnik ten stale wzrastał od 2013 r., podobnie jak współczynnik dzietności. Wskaźnik urodzeń żywych na 1 000 ludności w województwie małopolskim w roku 2016 wyniósł 10,8 i osiągnął najwyższy od pięciu lat poziom.

Zgodnie z danymi pochodzącymi ze Narodowego Spisu Powszechnego z roku 2011 Małopolskę zamieszkuje stosunkowo duża liczba rodzin wielodzietnych, ich udział wśród ogółu rodzin z dziećmi wynosi 14,7% i jest jednym z najwyższych w skali kraju. Średnia ogólnopolska jest znacząco niższa i wynosi 11,5%.

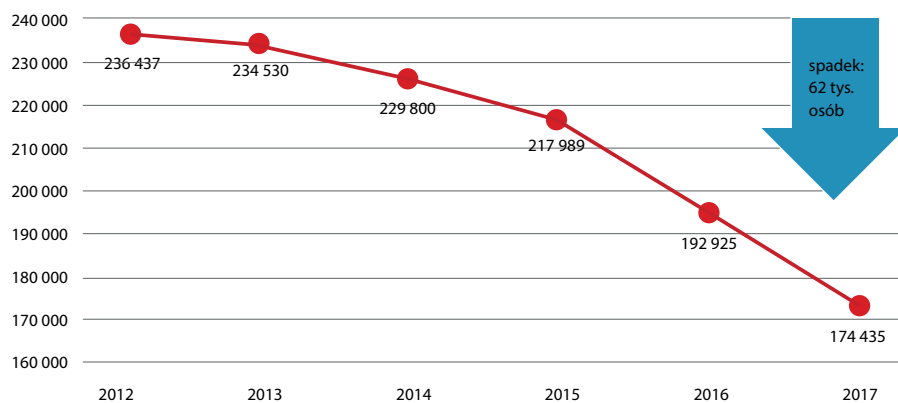
Struktura wiekowa ludności Małopolski ulega zmianie - zmniejsza się odsetek

o 1,3 p. p. w stosunku do wskaźnika ogólnopolskiego. Nieco korzystniejsza jest także charakterystyka Małopolski względem reszty kraju jeśli chodzi o odsetek dzieci i młodzieży wśród mieszkańców ogółem, który jest o 1 p. p. wyższy niż średnio w Polsce.

O ile jeszcze 10 lat temu wzrost odsetka osób starszych w populacji kształtował się na poziomie około 0,2 punktu procentowego w ciągu roku, o tyle w minionych kilku latach oscylował już wokół 0,5 punktu procentowego, co wskazuje na kierunek i narastające tempo zmian demograficznych.

W ujęciu całej minionej dekady (2007-2017) zanotowano wzrost udziału osób starszych wśród mieszkańców regionu (3,6 punktu procentowego, czyli wzrost liczby osób starszych o ponad 140 tys. osób). Z kolei odsetek osób młodych

Wykres 1: Spadek liczby korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w Małopolsce w latach 2012-2017\*



\*liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców

Źródło: Opracowanie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych za lata 2012-2017 r. Dane pochodzą ze sprawozdania OZPS i informacji pozyskanych z MOPS w Krakowie.

osób w wieku przedprodukcyjnym, a zwiększa się udział Małopolan w wieku poprodukcyjnym.

W relacji rok do roku odsetek osób w wieku poprodukcyjnym zwiększył się o 0,4 punktu procentowego, co oznacza wzrost liczby osób starszych o kolejne kilkanaście tysięcy osób.

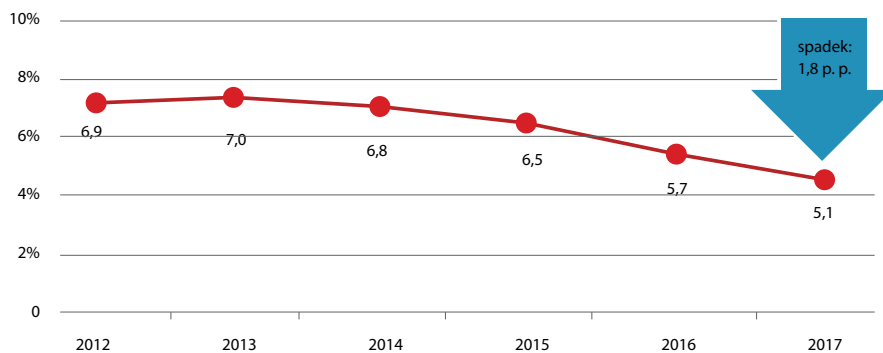
Tym niemniej w Małopolsce udział osób starszych w populacji regionu jest niższy

w populacji spadł o 1,9 p. p. w tym okresie i charakteryzował się mniejszą dynamiką niż odsetek najstarszej części populacji.

Rosnąca grupa małopolskich seniorów i prognozy demograficzne przewidujące dalszy wzrost liczebności osób starszych, pogarszająca się wraz z wiekiem kondycja zdrowotna rodzą pytania o przyszłość opieki nad niesamodzielnymi seniorami.



Wykres 2: Spadek udziału korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ludności Małopolski w latach 2012-2017



Źródło: Opracowanie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych za lata 2012 - 2017 r. Dane pochodzą ze sprawozdania OZPS i informacji pozyskanych z MOPS w Krakowie. Dane dot. ludności - GUS - BDL.

Jednocześnie prognozy demograficzne pokazują, że maleje tzw. potencjał pielęgnacyjny czyli stosunek liczby kobiet w wieku 45-64 lat do osób w wieku 80+. Dodatkowo (zgodnie z danymi pochodzącymi ze Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r.) wśród osób niepełnosprawnych ogółem (prawnie i biologicznie) w Małopolsce osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 53%. Wśród osób niepełnosprawnych prawnie w Małopolsce także dominowały osoby w wieku poprodukcyjnym (51,2%).

### PROFIL KLIENTA POMOCY SPOŁECZNEJ

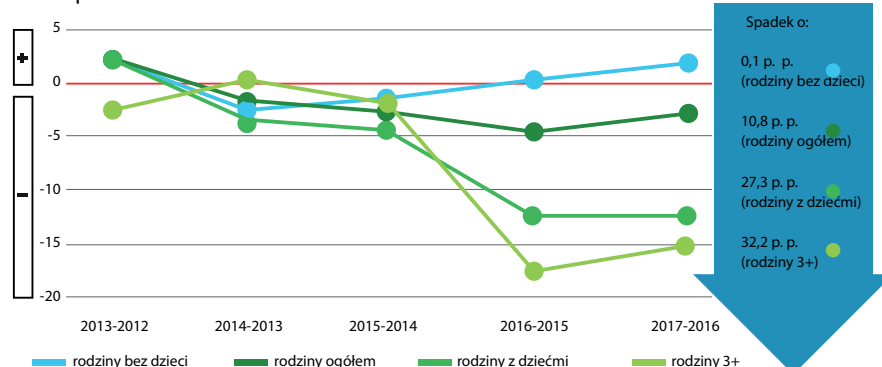
W 2017 r. z systemu pomocy społecznej korzystało 71 tysięcy rodzin i 174,5 tysiąca osób w tych rodzinach, co stanowi 5,1% mieszkańców regionu. W roku 2017 zmniejszyła się liczba rodzin i osób korzystających z systemu pomocy o odpowiednio: 2 tys. i o blisko 19 tys. skutkiem czego odsetek mieszkańców objętych wsparciem systemu pomocy spadł o kolejne 0,6 punktu procentowego i jest o 0,8 p. p. niższy od wskaźnika ogólnopolskiego. Na przestrzeni lat 2012-2017 spadek ten objął 62 tys. osób.

W 2017 r. udział korzystających z pomocy społecznej w populacji regionu był najniższy w 7-letnim okresie sporządzania

oceny zasobów pomocy społecznej. Od 2012 do 2017 r. wskaźnik ten obniżył się o 1,8 punktu procentowego.

Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2012-

Wykres 3: Dynamika zmian w latach 2012-2017 - rodziny korzystające z pomocy społecznej w Małopolsce



\*wszystko, co znajduje się pod czerwoną linią wykresu oznacza spadek wartości, który może być mniejszy (linia biegnąca w górę) lub większy (linia biegnąca w dół)

Źródło: Opracowanie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych za lata 2012 - 2017 r. Dane pochodzą ze sprawozdania MPIPS-03/MRPIPS-03.

2017 wyniósł aż 10,8 tys. (z 81,4 z do 70,6 tysięcy), przy czym dynamika spadku była większa w przypadku rodzin z dziećmi niż rodzin bez dzieci i osób samotnie gospodarujących, a największa w przypadku wielodzietnych (32,2 p. p.).

W 2017 r. korzystanie z pomocy społecznej było powodowane głównie: ubóstwem: 58% klientów pomocy społecznej w regionie dotyczył ten problem, długotrwałą chorobą: 44,7%, bezrobociem:

36,2%, niepełnosprawnością: 34,4% oraz bezradnością w spawach opiekuńczo-wychowawczych: 24,5%.

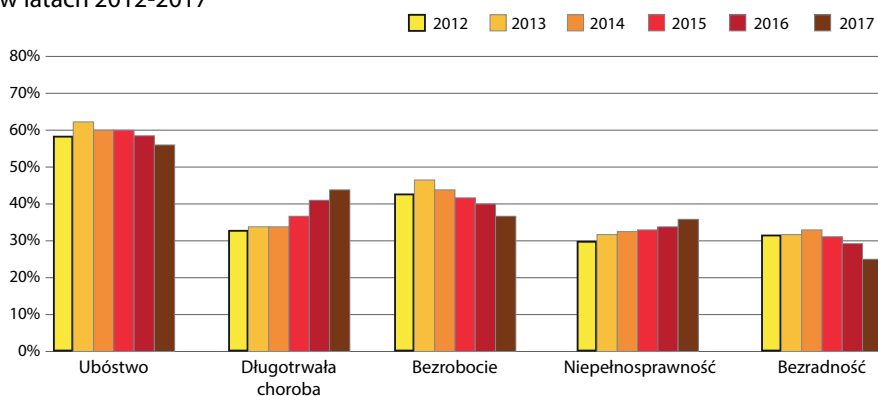
Jednak na przestrzeni lat widać zmianę w przyczynach korzystania z pomocy społecznej - przede wszystkim rzadziej jest to ubóstwo i bezrobocie oraz życiowa bezradność, częściej niepełnosprawność i długotrwała choroba:

- bezrobocie - spadek o 11,4 p. p. pomiędzy 2013 i 2017 r.,
- ubóstwo - spadek o 5,2 p. p. pomiędzy 2013 i 2017 r.,
- bezradność w spawach opiekuńczo-wychowawczych - spadek o 9,2 p. p. pomiędzy 2014 i 2017 r.,
- długotrwała choroba - wzrost o 9,6 p. p. pomiędzy 2012 i 2017 r.,
- niepełnosprawność - wzrost o 4,8 p. p. pomiędzy 2012 i 2017 r.

### ZRÓŻNICOWANIE WEWNĘTRZNE REGIONU

Przeciętne wartości wskaźników dla regionu nie odzwierciedlają sytuacji w poszczególnych gminach i powiatach województwa. Małopolska charakteryzuje się bowiem dużym zróżnicowaniem pod względem nasilenia poszczególnych problemów. Przykładowo, pomiędzy gminami Krzeszowice i Zielonki o najniższym udziale klientów pomocy

Wykres 4: Główne przyczyny korzystania z pomocy społecznej w Małopolsce w latach 2012-2017



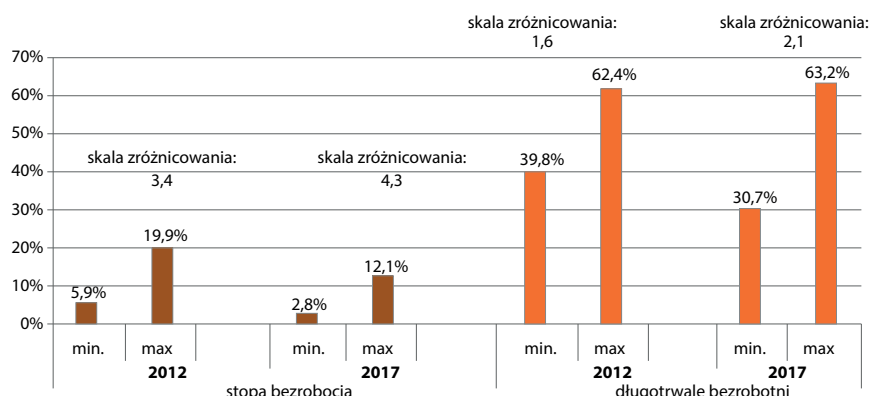
Odsetek klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z danej przyczyny w ogólnej liczbie klientów (l. osób w rodzinach świadczeniobiorców). Podane wartości nie sumują się do 100%, ponieważ sytuację wielu osób charakteryzuje występowanie kilku problemów jednocześnie.

Źródło: Opracowanie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych za lata 2012-2017. Dane pochodzą ze sprawozdania OZPS i informacji pozyskanych z MOPS w Krakowie.

społecznej w ludności gminy (po 1,8%) a gminą Bobowa (19,5% klientów wśród mieszkańców) charakteryzującą się najwyższym wskaźnikiem różnica wyniosła aż 17,8 p.p. w 2017 r.

Analizując podstawowe wskaźniki obrazujące sytuację Małopolan w różnych częściach województwa, możemy zaważyć, że na przestrzeni lat 2012-2017 skala zróżnicowania pomiędzy powiatem z najmniej korzystną sytuacją a powiatem, w którym wskaźniki osiągnęły wartość najkorzystniejszą zmniejszyła się tylko w odniesieniu do odsetka Małopolan korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 5: Terytorialne zróżnicowanie regionu - wybrane wskaźniki



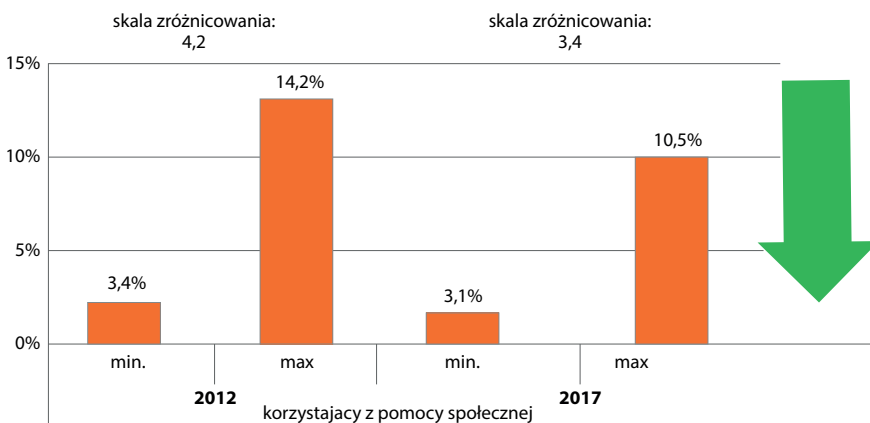
Źródło: Opracowanie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych WUP w Krakowie

W 2017 r.:

- stopa bezrobocia rejestrowanego najniższa była w Krakowie (2,8%), najwyższa w powiecie dąbrowskim (12,1%);
- udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych najniższy był w powiecie myślenickim - 30,7%, najwyższy w powiecie tatrzańskim - 63,2%;
- najniższy odsetek Małopolan korzystających z pomocy społecznej zanotowano w powiecie krakowskim (3,1%), a najwyższy w powiecie dąbrowskim (10,5%, średnia gmin);

Szczególnie niekorzystna sytuacja dotyczy południowo-wschodniej części województwa, w tym przede wszystkim powiatów: dąbrowskiego, nowosądeckiego, gorlickiego i limanowskiego, gdyż (mimo poprawy sytuacji w tym względzie) ciągle charakteryzują się one najwyższym udziałem korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogóle ludności. W tych powiatach wartość omawianego wskaźnika wahała się od 10,5% w powiecie dąbrowskim i 10,4% w powiecie nowosądeckim do 10% i 9,9% w powiatach limanowskim i gorlickim, przy średniej dla województwa 5,1%. Odsetek rodzin z dziećmi w ogóle rodzin korzystających

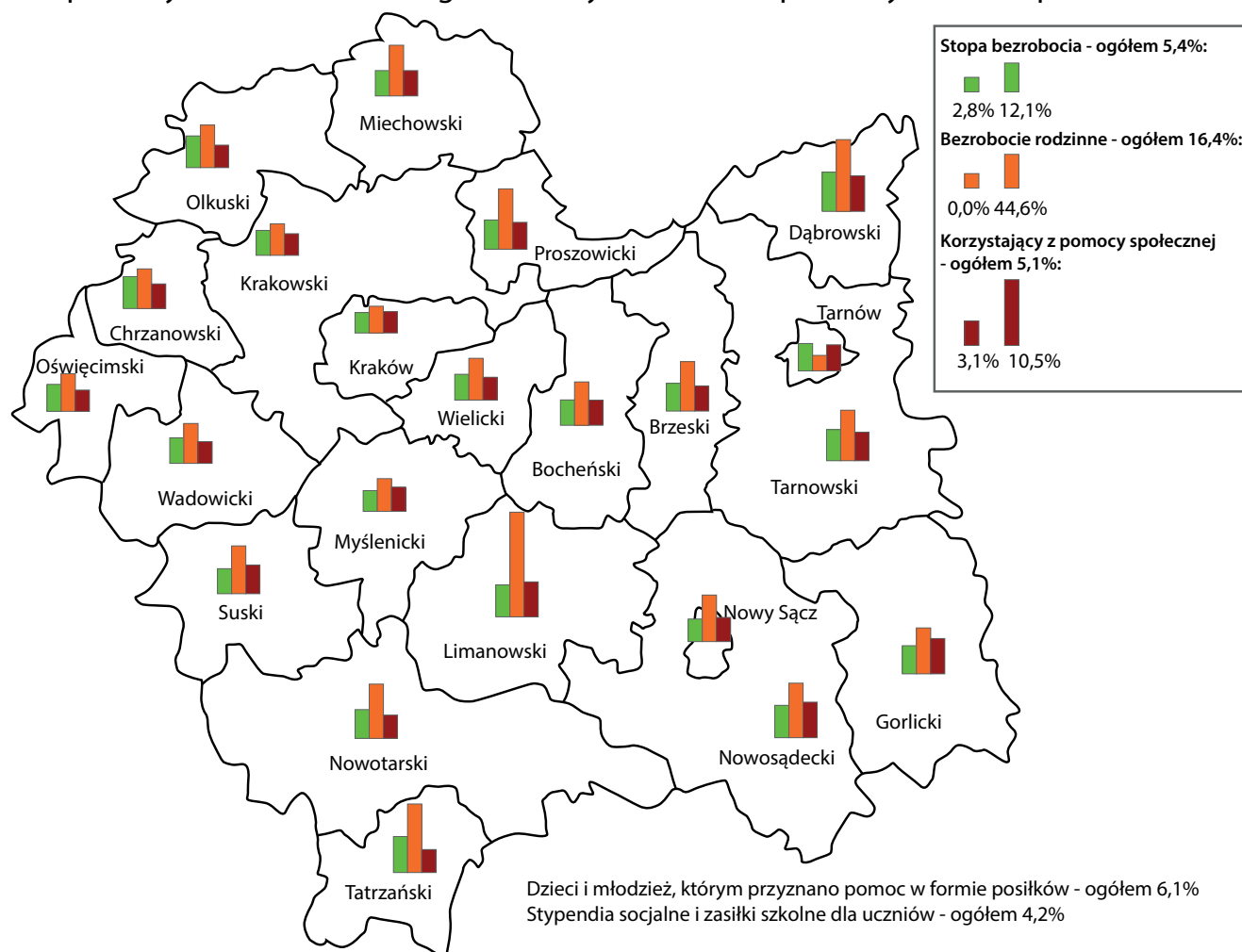
Wykres 6: Terytorialne zróżnicowanie regionu (wybrane wskaźniki) c.d



Źródło: Opracowanie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie sprawozdania OZPS i danych pozyskanych z MOPS Kraków, dane dot. ludności - GUS, BDL - www.stat.gov.pl



Mapa 1: Wybrane wskaźniki zagrożenia wykluczeniem społecznym w Małopolsce w 2017 r.



Źródło: Opracowanie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych za 2017 r. Dane pochodzą ze sprawozdania OZPS i informacji pozyskanych z MOPS w Krakowie oraz raportu Ocena sytuacji na rynku pracy województwa małopolskiego w roku 2017, WUP w Krakowie, Kraków 2018 i innych danych z WUP w Krakowie. Dane dot. ludności - GUS - BDL, dostęp z dnia 10.05.2018 r.

z pomocy w tych powiatach osiąga także jedne z najwyższych wskaźników w regionie: od 41% w powiecie gorlickim do 51,9% w powiecie limanowskim, przy średniej dla regionu - 32,2%.

Na koncentrację w/w problemów nie bez wpływu pozostaje między innymi sytuacja dotycząca bezrobocia rejestrowanego i rodzinnego:

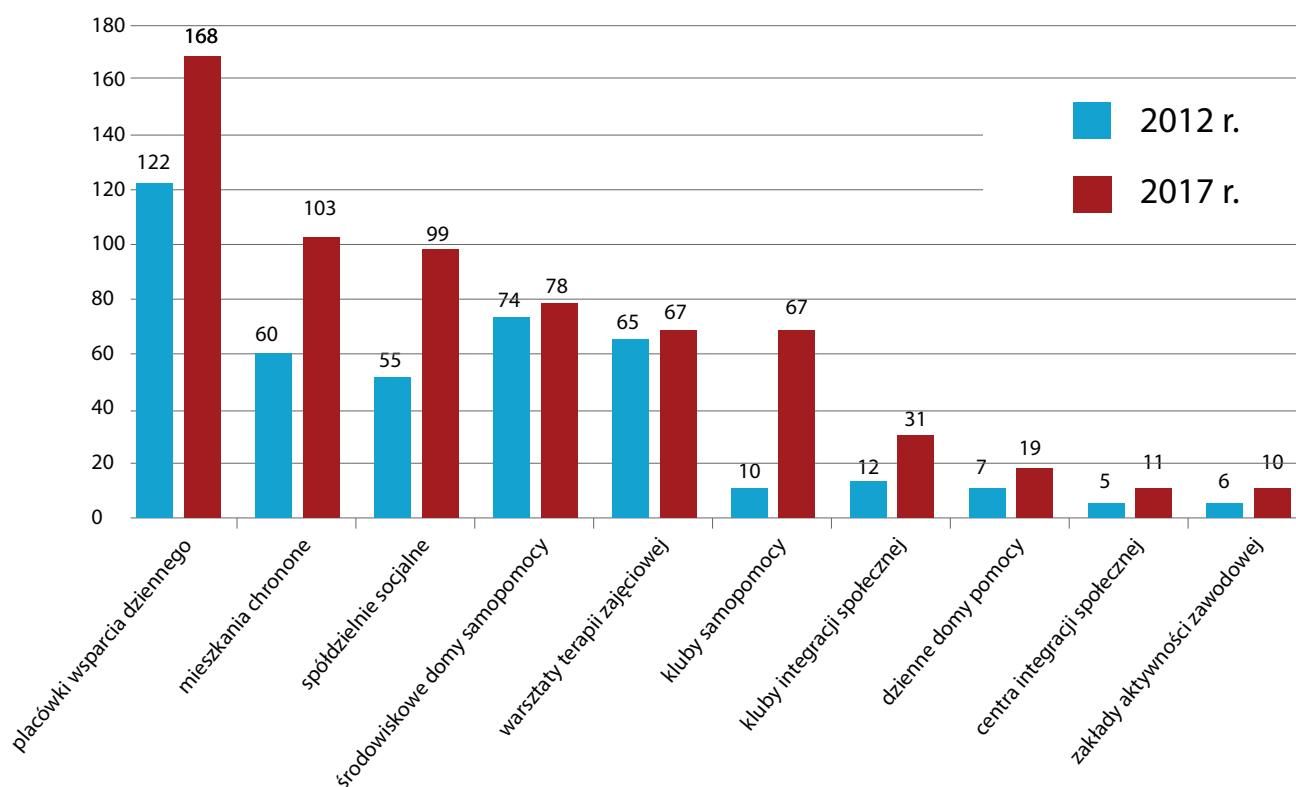
- najwyższy wskaźnik stopy bezrobocia rejestrowanego w 2017 r. wystąpił ponownie w powiecie dąbrowskim, a różnica pomiędzy Krakowem o najniższej stopie bezrobocia (2,8%) a powiatem dąbrowskim ze stopą najwyższą (12,1%) wynosiła 9,3 p. p. Powiaty: nowosądecki, limanowski i gorlicki lokowały się także dużo

powyżej przeciętnej dla regionu wynoszącej 5,4% (odpowiednio: 8,7% - dwudziesta lokata, 8,4% - osiemnasta lokata, 6,4% - dwunaste miejsce w Małopolsce);

- najwyższe „bezrobocie rodzinne” dotyczyło ponownie tych samych powiatów: limanowskiego - 44,6% (w 2016 r. 51,9% ogółu bezrobotnych w powiecie) i dąbrowskiego - 28,9% (w 2016 r. - 29,8%), przy przeciętnej wojewódzkiej 16,4%. W powiecie nowosądeckim wskaźnik bezrobocia rodzinnego osiągnął wartość wyższą niż przeciętna dla regionu - 19,7%. Różnica pomiędzy powiatami o najniższym (5,9% w Krakowie) i najwyższym wskaźniku wyniosła 38,7 p. p. (w 2016 r. 44 p. p.);

- warto przypomnieć, że powiaty limanowski i nowosądecki wg wyników ostatniego Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w 2011 r. charakteryzują się najwyższym udziałem rodzin wielodzietnych (3+) w ogóle rodzin z dziećmi - odpowiednio 27,7% i 25,1% przy przeciętnej dla Małopolski 14,7%. Powiaty dąbrowski i gorlicki zajmowały odpowiednio 6. i 9. pozycję w województwie pod tym względem;
- powiat gorlicki, to także (po Tarnowie) powiat o najwyższym udziale osób niepełnosprawnych prawnie w populacji powiatu (11,1% przy średniej dla regionu 8,5%) - dane NSP 2011.

Wykres 7: Zmiany w zasobach pomocy społecznej i jej otoczenia w Małopolsce w latach 2012-2017



Źródło: Opracowanie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych ze sprawozdania OZPS i informacji pozyskanych z MOPS w Krakowie oraz: wykazu ZAZ (stan na luty 2018 r.) dostępnego na stronie internetowej MUW w Krakowie, danych ze Sprawozdania Klubu Integracji Społecznej za I - XII 2017 r. i Sprawozdania Centrum Integracji Społecznej za rok 2017.

## ZASOBY POMOCY SPOŁECZNEJ I JEJ OTOCZENIA

Dostęp mieszkańców do usług społecznych ulega ciągłej poprawie w tym za sprawą interwencji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Od roku 2012 przybyło w regionie:

- 57 klubów samopomocy (w 2017r. w 20 powiatach działało 67 tego rodzaju klubów),
- 46 placówek wsparcia dziennego (w 2017 r., funkcjonowało 168 tego typu placówek),
- 44 spółdzielnie socjalne (w 2017 r. w 12 powiatach działało 99 takich spółdzielni),
- 43 mieszkania chronione (w 2017 r. łącznie 103 mieszkania chronione, tylko na terenie powiatu tatrzańskiego nie było mieszkań chronionych),

- 19 klubów integracji społecznej (w 2017 r. w 15 powiatach funkcjonowało 31 klubów),
- 12 dziennych domów pomocy (w 2017 r. funkcjonowało 19 tego rodzaju domów w 10 powiatach),
- 6 centrów integracji społecznej (w 2017 r. w 9 powiatach działało 11 centrów),
- 4 środowiskowe domy samopomocy (w 2017 r. w każdym z powiatów, oprócz powiatu tatrzańskiego było do dyspozycji w sumie 78 jednostek),
- 4 zakłady aktywności zawodowej (w 2017 r. w 6 powiatach - 10 ZAZ),
- 2 warsztaty terapii zajęciowej (w 2017 r. w każdym z powiatów funkcjonowało łącznie 67 WTZ).

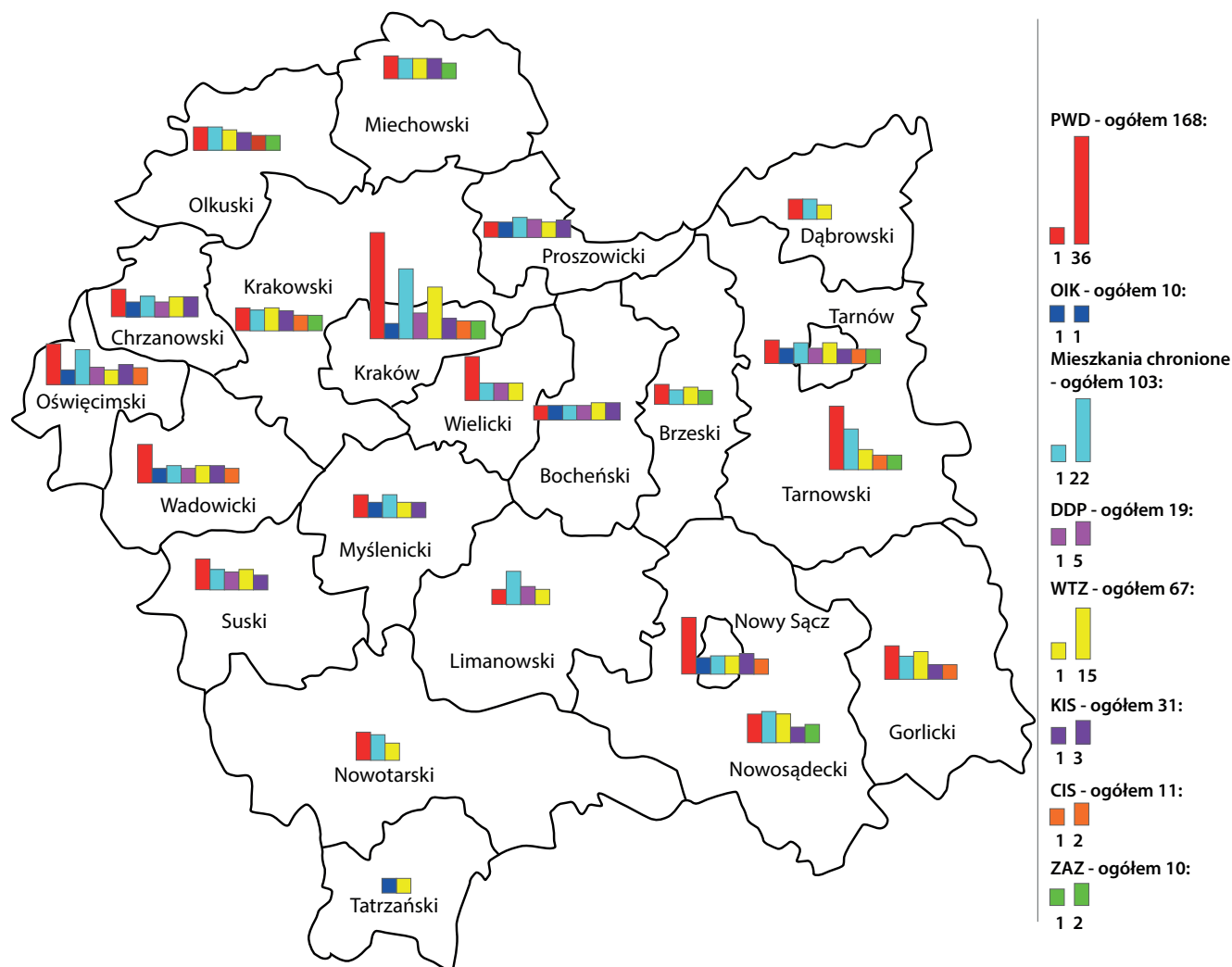
Jednak pod względem dostępności mieszkańców do zasobów pomocy

społecznej i jej otoczenia występuje ciągle duże zróżnicowanie w regionie. Dużo mniej korzystną sytuacją charakteryzują się wschodnie powiaty Małopolski. Szansą na zmianę mapy Małopolski pod tym względem są środki będące do dyspozycji Samorządu Województwa Małopolskiego wydatkowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 - 9. Oś priorytetowa „Region spójny społecznie”. Przykładowo:

- W ramach projektów dofinansowanych w Poddziałaniu 9.2.2 i 9.2.3 RPO WM „Usługi opiekuńcze oraz interwencja kryzysowa”, Typ projektu B. „Wsparcie dla tworzenia i/ lub działalności placówek zapewniających dzienną opiekę i aktywizację osób niesamodzielnych” zakłada się powstanie 48 placówek zapewniających dzienną opiekę i aktywizację



Mapa 2: Wybrane zasoby pomocy społecznej oraz jej otoczenia w Małopolsce w 2017 r.



Źródło: Opracowanie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie na podstawie danych ze sprawozdania OZPS i informacji pozyskanych z MOPS w Krakowie oraz: wykazu ZAZ (stan na marzec 2017 r.) dostępnego na stronie internetowej MUW w Krakowie, danych ze Sprawozdania Klubu Integracji Społecznej za I - XII 2017 r. i Sprawozdania Centrum Integracji Społecznej za rok 2017.

- dla seniorów, rozlokowanych względnie równomiernie na terenie regionu;
- Ponadto, z tych samych środków, powstanie 13 centrów wsparcia opiekunów (w tym 4 łączące działalność centrum z prowadzeniem placówek dziennych dla seniorów), które wcześniej nie istniały w Małopolsce;
  - Jednocześnie w ramach małopolskiego RPO - Poddziałanie 9.2.1. „Usługi społeczne i zdrowotne w regionie”, Typ projektu: C. „Wsparcie dla tworzenia i/lub działalności placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży” wybrano do dofinansowania 45 projektów. W wyniku ich realizacji powstało lub powstanie 36 nowych placówek wsparcia dziennego,

a w 8 placówkach nastąpi rozszerzenie oferty wsparcia. W projektach tych planuje się objąć wsparciem 2 071 osób;

- W ramach konkursów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego Poddziałania 9.2.2 i 9.2.3 „Usługi opiekuńcze oraz interwencja kryzysowa”, Typ projektu C „Wsparcie dla tworzenia i/lub działalności ośrodków interwencji kryzysowej” wybrano do dofinansowania 5 projektów, w ramach których powstanie 1 nowy ośrodek interwencji kryzysowej (w powiecie gorlickim), a w 4 powiatach zostanie rozbudowana oferta wsparcia już istniejących OIK.

Rozmieszczenie kluczowych zasobów pomocy społecznej i jej otoczenia w sposób zbiorczy ilustruje zamieszczona mapa 2.

Analizując zasoby „pomocowe” Małopolski zwraca uwagę:

- niedostatecznie wykorzystane są zasoby istniejących mieszkań chronionych. W 2017r. w mieszkaniach chronionych wykorzystano w Małopolsce mniej miejsc niż było w nich dostępnych - były one wykorzystane w 70% (o 5 p. p. więcej niż w 2016 r.), z 38 mieszkań chronionych nie skorzystała ani jedna osoba;
- zbyt mało jest usług opiekuńczych w stosunku do szacowanego zapotrzebowania. W 2017 r. z gminnych usług

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE			2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	
WYBRANE ELEMENTY SYTUACJI SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNEJ	Liczba mieszkańców		3.368.336	3.372.618	3.382.260	3.391.380	
	Stopa bezrobocia (w %) - stan na 31 XII		9,9%	8,4%	6,7%	5,4%	
	Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych		55,6%	55,1%	53,9%	53,0%	
OSOBY KORZYSTAJĄCE Z POMOCY ORAZ WYBRANE FORMY WSPARCIA	Świadczeniobiorcy pomocy społecznej	liczba osób	134 624	130 465	117 181	110 175	
		liczba rodzin	80 223	77 147	73 025	70 675	
		liczba os. w rodzinach	229 800	217 989	192 925	174 435	
	Udział korzystających ze świadczeń pieniężnych w ogólnej liczbie świadczeniobiorców pomocy społecznej (liczba osób w rodzinach)		74,0%	72,7%	67,9%	69,2%	
	Udział korzystających ze świadczeń niepieniężnych w ogólnej liczbie świadczeniobiorców pomocy społecznej (liczba osób w rodzinach)		63,8%	65,0%	66,6%	64,3%	
	Udział korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności (liczba osób w rodzinach)		6,8%	6,5%	5,7%	5,1%	
	Wybrane przyczyny korzystania z pomocy społecznej	Ubóstwo	% liczby os. w rodzinach	61,6%	61,8%	61,5%	58,0%
		Bezrobocie	% liczby os. w rodzinach	45%	42,0%	39,9%	36,2%
		Niepełnosprawność	% liczby os. w rodzinach	30,7%	31,0%	32,8%	34,4%
Długotrwała lub ciężka choroba		% liczby os. w rodzinach	36,4%	38,2%	41,4%	44,7%	

opiekuńczych w miejscu zamieszkania skorzystało nieco więcej mieszkańców niż przed rokiem i w poprzednich latach, ale ich zasięg nadal jest dość niewielki. W 2017 r. 18 małopolskich gmin nie świadczyło usług opiekuńczych w ogóle, nie więcej niż 10 mieszkańcom świadczyły je kolejne 73 gminy. Gminnymi usługami opiekuńczymi objęto 7, 5 tys. mieszkańców, w stosunku do 146 tys. Małopolan w wieku 80+;

- Jednocześnie w maju 2018 r. w Małopolsce funkcjonowało 46 placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku - o 4 więcej niż przed rokiem i o 8 więcej niż w roku 2016 (o 193 miejsc więcej niż przed rokiem). Ponadto w ciągu roku o 100

osób więcej skorzystało z całodobowej opieki małopolskich domów pomocy;

- Z roku na rok ubywa zakładów pracy chronionej w regionie. W maju 2018r. w województwie małopolskim funkcjonowały 63 zakłady pracy chronionej, w stosunku do roku 2014 z mapy Małopolski zniknęło aż 41 ZPCH;
- jednostki specjalistycznego poradnictwa (będące odrębnymi jednostkami) udzieliły wsparcia blisko 10 tys. osób, aż o 1 214 więcej niż w roku poprzednim. W ciągu roku zatem odnotowano ponad 12% wzrost liczby mieszkańców, którzy skorzystali z poradnictwa. Z pomocy małopolskich ośrodków interwencji kryzysowej skorzystało w ciągu 2017 r. o 330 osób więcej niż w 2016 r.;
- Więcej jest asystentów rodziny zatrudnionych w małopolskich OPS. W 2017

r. było ich 322 - o 14 więcej niż przed rokiem, o 53 niż w roku 2015. W ciągu roku asystenta rodziny zatrudniły kolejne trzy małopolskie ośrodki. W 2017 r. już tylko w 3 gminach (rok wcześniej w 6, dwa lata wcześniej w 13) rodzinom nie oferowano usług asystenta.

Zapraszamy do zapoznania się z całym raportem Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2017: [www.rops.krakow.pl](http://www.rops.krakow.pl), zakładka: BADANIA I ANALIZY.

Opracowanie:

**Iwona Banasiewicz**

Zespół badań i analiz, Dział Polityki Społecznej  
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie



# es.0.es

---

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie



INSTYTUCJA  
WOJEWÓDZTWA  
MAŁOPOLSKIEGO

 MAŁOPOLSKA

---

Projekt: *Małopolski Ośrodek Koordynacji Ekonomii Społecznej*



Fundusze  
Europejskie  
Program Regionalny

 MAŁOPOLSKA



UNIA EUROPEJSKA  
EUROPEJSKI  
FUNDUSZ SPOŁECZNY



---

Projekt: *Małopolski Inkubator Innowacji Społecznych*



Fundusze  
Europejskie  
Wiedza Edukacja Rozwój

 MIIS

UNIA EUROPEJSKA  
EUROPEJSKI  
FUNDUSZ SPOŁECZNY



---

Projekty współfinansowane przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego



# MAŁOPOLSKI SYSTEM WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ

Dla wszystkich zainteresowanych rozwojem działalności w obszarze ekonomii społecznej (osób, organizacji pozarządowych, samorządów lokalnych, itp.) dostępne będą m.in.:

- warsztaty i szkolenia,
- dotacje na rozpoczęcie i rozwój działalności przedsiębiorstw społecznych,
- usługi wspierające rozwój istniejących przedsiębiorstw społecznych.

Powyższe wsparcie dostępne będzie w każdym z pięciu subregionów Małopolski w Małopolskich Ośrodkach Wsparcia Ekonomii Społecznej.

Wszystkie informacje dostępne będą na stronie: [www.es.malopolska.pl](http://www.es.malopolska.pl) w zakładkach dot. poszczególnych subregionów.



## SUBREGION KRAKOWSKI

Obejmuje powiaty:

- miechowski
- krakowski
- m. Kraków
- proszowicki
- wielicki
- bocheński
- myślenicki

### PUNKT INFORMACYJNY:

**Punkt Coworkingu Społecznego  
Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej  
MISTIA**

ul. Floriańska 31, 31-019 Kraków  
tel.: 12 633 51 54

## SUBREGION MAŁOPOLSKA ZACHODNIA

Obejmuje powiaty:

- olkuski
- chrzanowski
- oświęcimski
- wadowicki

### PUNKT INFORMACYJNY:

**Punkt Coworkingu Społecznego  
Spółdzielnia Socjalna Opoka**

Olkusz, ul. Floriańska 2  
tel.: 32 307 02 67

**Punkt Coworkingu Społecznego  
Agencja Rozwoju Małopolski Zachodniej S.A.**

Chrzanów, ul. Grunwaldzka 5  
tel.: 32 62 30 635

## SUBREGION PODHALAŃSKI

Obejmuje powiaty:

- suski
- nowotarski
- tatrzański

### PUNKT INFORMACYJNY:

**Fundacja Rozwoju Regionu Rabka**

ul. Orkana 16 b  
34-700 Rabka-Zdrój  
tel.: 18 26 77 739 w. 32

## SUBREGION TARNOWSKI

Obejmuje powiaty:

- dąbrowski
- m. Tarnów
- tarnowski
- brzeski

### PUNKT INFORMACYJNY:

**Fundacja im. Hetmana Jana Tarnowskiego**

ul. Św. Anny 5, II Piętro  
33-100 Tarnów  
tel.: 14 307 01 31

## SUBREGION SĄDECKI

Obejmuje powiaty:

- gorlicki
- nowosądecki
- m. Nowy Sącz
- limanowski

### PUNKT INFORMACYJNY:

**Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych  
i Oświatowych „Cumulus”**

ul. Nawojowska 4  
33-300 Nowy Sącz  
tel.: 781 651 201